

ARA Diss. B-26696

TARTU RIIKLIK ÜLIKOO
NSV LIIDU AJALOO KATEEDER

A. K ä ä r i k

Ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse
üliõpilane

AMEERIKA IMPERIALISTID KUI PEAMISED INTERVENTSIOONI
ORGANISEERIJAD NÕUKOGUDE VENEMAA VASTU (1918-1920)

D i p l o m i t ö ö

TRÜ NSVL ajal.
kat. n. 1198.

Tartu 1953

E E S S Ö N A

Järgneva diplomitöö ülesandeks on anda ülevaade ja hinnang ameerika imperialistide alatule ja varjatud võitlusele noore Nõukogude riigi vastu.

Töö on koostatud V.J.Lenini ja J.V.Stalini tööde ja nõukogude ajaloo~~liaste~~ teoste ning artiklite põhjal.

Töö kvaliteedile allakiskuvalt mõjus asjaolu, et, esiteks, autoril ei olnud võimalik kasutada arhiivimaterjale ja teiseks, et kättesaadaval olnud kodusöja aastatel ilmunud perioodika materjalid on väga mitmete autorite poolt põhjalikult läbitöötatud ja avaldatud. Seetõttu ei olnud võimalik omapoolsete faktidega ~~leidmi-~~ *sega*, interventsiooni sündmusi täiendada, uute seni avaldamata seisukohtadega.

Töö kirjutamisel autor püüdis võrdlemisi suurest ja väga tihti ebaõigete seisukohtadega ^{teer} marejalist, just õigeid seisukondi ühes või teises konkreetses küsimuses ärakasutada, sidudes selle Nõukogude Venemaa siseolukorraga ja bolševike partei tegevusega tol ajal.

See oli ka väga vajalik, sest osa avaldatud materjali on vananenud ja selletõttu peaaegu kasutamiskõlbmatu. Ühena sellistest võib mainida 1929.a. Moskvast ilmunud koguteost "Interventsiooni kümnendaks aastapäevaks." See kogumik püüab anda kümne artikli kaudu ülevaate välis- ja sisemisest agressioonist.

Raamat kubiseb ebaõigetest seisukohtadest ja ebaõigetest hinnangutest. Sel perioodil polnud veel ^{teada} *pehksusteni* ameerika imperialistide juhtiv osa interventsioonis, ja ^{nagu nähtel} autorid pole tuttavad V.J.Lenini ja J.V.Stalini töödega, mis oleks neid õigele teele juhtinud.

1. К десятилетию интервенции. Сборник документов. Москва, 1929.

Need asjaolud tingivad sellised vead kogumikus, nagu interventsiooni organiseerimisel ühe või teise Patente'i riigi osatähtsuse valesti määramine, Nõukogude valitsuse ja bolševike partei tegevuse alahindamine interventsiooni purustamiseks jne.

Rasmatut hästi iseloomustab fakt, et seal V.J.Leninist on räägitud ainult üks kord - lk. 28, kaherealine tsistaat - ja J.V.Stalinit ning tema tegevusest üldse juttu ei ole.

Kogu teosele on iseloomulik udune-filosoofiline tendents, vähene konkreetsus, põhjenduste puudumine. Ainult viimases artiklis antakse konkreetselt kodumaade, hoonete jne. hukkumine, purustamine interventsiooni ajal.

Mõningaid huvitavaid materjale leidis kogumikus "Nõukogude - Ameerika suhted 1919 - 1933. aastatel. (ilmunud Moskvas 1934. a.)"¹

Seal publitseeritud allikmaterjalide kasutamist raskendab selgitava sissejuhatuse puudumine. Kogumikus avaldatud valik Ameerika Ühendriikide ja Nõukogude Venemaa vahelisest diplomaatilisest kirjajahetusest pole otseselt seotud kodusõja sündmustega. Need käsitlevad põhiliselt ameerika kodanike väljasõidu küsimust Nõukogude Venemaalt ja vastupidi.

Kogukas teos "Vene küsimus" Pariisi rahukonverentsil" (1919 - 1920)² on ilmunud Moskvas 1949. a. ajalooteaduste doktori B. Šteini sulest.

Kuid ka sellel tööil on terve rida olulisi puudusi. Nii käsitleb autor Bresti rahu sõlmimise tingimusi valesti, öeldes et sellel perioodil oli rahu meie kodumaale hädavajalik ning sellepärast oli Nõukogude Venemaa ^{nõus} minema ükskõik millistele

1. Советско-Американские отношения. Сборник документов по международному положению и международной праву. № 9. Москва, 1934.

2. В. Штейн. "Русский вопрос" на Парижской мирной Конференции (1919-1920). Москва, 1949.

järelandmistele rahu saavutamiseks. See pole aga õige. Lenin ning Stalin on mitmel pool rõhutanud, et Nõukogude Venemaa oli nõus sel perioodil minema ainult mõningatele majanduslikele järelandmistele, mitte aga loobuma revolutsiooni võitudest rahu hinnaga.

Vähe oma raamatus B. Stein pöörab tähelepanu ülemaailmse revolutsioonilise liikumise kasvu faktile, mitte näidates seda kui peamist põhjust, miks imperialistid olid sunnitud mänööverdama ja eriti, miks Wilson avalikkusele perioodiliselt esines kui Venemaa huvide kaitsja ja söber.

Faktoloogია rohke on Gulöga ja Geraimuse raamat "USA nõukogudevastase interventsiooni läbikukumine" (1918 - 1920). Ka siin esineb mõningaid puudusi, 1918 - 1920 aastate interventsiooni käsitletakse USA interventsioonina, ei rõhutata, et üks ^{üks} maa ei suutnud organiseerida sellist tapatalgu. Nõrgalt valgustatakse imperialistlike riikide vahelisi vastuolusid (Ameerika - Jaapan), ei rõhutata ameerika tööliste poolehoidu Nõukogude Venemaale ning jääb peaaegu puudutamata ameerika diplomaatide kahepaikne mäng, eriti Fencise nõukogude vastane poliitika.

Umbes samasuguste puuduste all kannatavad Gulöga "USA - nõukogudevastase interventsiooni organiseerija ja aktiivne osavõtja 1918 - 1920. aastatel"

1. А. Тубина, А. Герокумис. Кратх ахмисовенской интервенции США. 1918-1920. Москва, 1952.
2. А. Тубина. США - организатор и активный участник антимосовенской интервенции в 1918-1920 годах, Москва, 1952.

ja Tarassovi "Võitlus interventidega Murmanskis 1918-1920. aastatel".

Tunduvalt parem eelmainituist on A. Berjozkini "Ameerika Ühendriigid-Nõukogude Venemaa vastu suunatud sõjalise interventsiooni aktiivne organiseerija ja sellest osavõtja" (1918-1920)^{2.}, kus tuuakse palju uusi fakte ja kogu interventsiooni periood seotakse tolleaegse Nõukogude Venemaa siseolukorraga.

Järgneva töö käigus püüab autor näidata, et Ameerika imperialistide vaenulik suhtumine Nõukogude Venemaasse polnud juhuslik ega uus joon USA välispoliitikas. Et oma tekkimise päevist, maailma ajaloo imperialistlike röövsõdade alustamisega, on ameerika imperialism kõikjal lämmatanud ja maha surunud rahvamaasse ja progressiivseid ideid. Ning, et ameerika imperialismi interventsiooni läbikukkumine oli seaduspärane, sest maailmas ei ole niisuguseid jõude, mis võiksid peatada nõukogude ühiskonna edasilikumist kommunismile.

1. Тарасов В.В. Борьба с интервенцией на Мурманске в 1918-1920 гг. Ленинград, 1948.

2. А. Берjoзкин. Америка Ühendriigid - Nõukogude Venemaa vastu suunatud sõjalise interventsiooni aktiivne organiseerija ja sellest osavõtja (1918-1920). Tallinn, 1953.

S I S S E J U R A T U S

Kogu USA ajalugu kujutab endast võõraste maade vägivaldsel teel vallutamise ahelat, agressiivseid sõda ja veriseid rühumisi. Ainult saja aasta jooksul 1789 - 1900 USA territoorium suurenes vallutus-sõdade tagajärjel rohkem kui 10 korda.

Ameerika Ühendriikide vallutuspoliitika on seaduspärane, sest seal on võim miljardäride käes kes maksimaalse kasumi saavutamiseks allutavad, rõhuvad ja riisuvad rahvaid. Juba V.J.Lenin märkis, et Ameerika Ühendriikides "võimutseb jultunult mitte miljardäre, vaid miljardäre kildkond kogu rahvas on aga orjuses ja vangistuses", et sellel maal õitseb "varjamatu tõeline riisumine."¹

19. saj. lõpul hakkas ameerika kodanlus unistama kogu maailma valitsemisest. Ta astus avalikkuse võitlusesse turgude ja toorainete allikate pärast, orjastas Ladina-Ameerika rahvad, vallutas Hispaanialt Filipiinid, Havai saared, Puerto-Rico, Guami saare ja sepiitses plaane mahajäänud Tsaari-Venemaa rikkuste riisumiseks. Nende eesmärkide saavutamiseks töötati Ameerikas välja Harriman-vanema poolt Venemaa ida oslastite (Kaug-Ida ja Siberi), kui metallide, metsa, karusnahkade jne. allikate baasi ja laialdaste turusta-

¹ В. Н. Ленин, Социализм, том. 28, стр. 71.

misvõimaluste andja, vallutamise plaan. 1867.a. Aljaska
poolsaare liitumist Ameerika ühendriikidega, vaadati
seal kui selle plaani täitmise algust.

See plaan nägi ette Kaug-Ida ja Siberit Ameerika
Ühendriikidega ühendatava raudteemagistraali ehitamise,
mis Ameerika ümbringkondades elavat vastukaja ja arut-
lemist leidis.

Äärmiselt provotseerivat osa I Maailmasõja valla-
päätmisel mängis ameerika imperialism - tegutsedes Le-
nini määrangu järele kui kõige reaktsoonilise, kõige
määratsevam, mis lämmatas kõik väikesed ja nõrgad rah-
vad olles kogu maailmas imperialistliku reaktiooni
kehtimapanija.

Et kindlustada om võimu nii Ameerika mandril kui
ka maailma teistes osades Wall-Streeti monopolistid
igat viisi püüdsid õhutada võitlust Euroopa rahvaste
vahel. Et takistada Saksamaa ja Inglismaa liginemist
ja jagada Euroopa kahte vastuolulisse blokki 1914.a.
mais Wilsoni mitteametlik sõjanõunik polkovnik Haus
külastas Berliini, Pariisi, Londonit, kus kohtus tolle-
aegsete väljapaistvate poliitiliste tegelastega.

Vestluses Vilhelm II- ga 1. juunil 1914.a. Haus a
arendas mõtet, et Venemaa kujutab endast Inglismaale

1/

2/

suurt hädasohtu ja et viimasele on kasulik, et Saksemaa on "barjääriks Euroopa ja slaavlaste vahel".² Nii Haus veenis Vilhelm II, et Inglismaal ei ole midagi sobingu vastu Saksemaa ja Venemaa ja Prantsusmaa arvel ja juhuks kui üks neist tungib Saksamaale, siis Inglismaa jääb neutraalseks.

Londonis Haus hirmutas inglasi kiiresti tugevneva Saksemaa, kes on meelestatud agressiivselt ja igal ajal on valmis sõtta astuma ja et Inglismaa jaoks võib tulla moment, kus tema kaitseks ei piisa ta Euroopast isoleeritud asendist.

Oli sõda puhkenud, siis USA kasutas sõjaseisukorras turu saamiseks oma Venemaa, selleks ameerika imperialistid töötasid välja järjekorralise plaani Venemaa orjastamiseks ja võistlejate kõrvaldamiseks. USA saadik Francis, kes saabus Venemaale erilise ülesandega pinda valmistada ameerika monopoli koloniaalse ekspansiooni jaoks, kirjutas: ameeriklased, kes on Venemaal, loevad, et maailmas pole teist paremat kohta ameerika kapitali mahutamiseks.³

Üle terve Venemaa asutati terve rida aktsiaühinguid ameerika kapitaliga, millise kapitali pealt saadi tohutu suuri protsente. Venemaa turg ujutati üle ala-

2. K gearmu umuro uk mephenyun, imp. 5.

3. Seal samas.

väärtuslike Ameerika kaupadega ja siit veeti kopikate eest välja tooraineid, karusnahku, naftat ja metalle. Ameerika osatähtsus kasvas Vene turul. Inglismaa ja Prantsusmaa suruti koomale ja dollarid voolasid ameerika kapitalistide taskusse. 1913.-1916.a.-ni Ameerika eksport Venemaale suurenes 17 korda. Kui 1913.a. oli USA 4. kohal kaupade sisseveos Venemaale, siis 1916.a. juba oli ta esimesel kohal. ⁴ 3)

Mõjusfääride ja tooraineallikate enda kätte harramiseks kasutas Ameerika imperialism igasuguseid vahendeid. Laenude andmisega, missioonide saatmisega ja otseste sõjalise jõu rakendamisega laiendasid Ameerika Ühendriikide "haikalad" oma võimu - ja mõjupiire, sealjuures Venemaa rahvaid julmalt eksploateerides ja orjastades.

Sidemete tugevdamiseks Vene kapitalistidega ja mõjusfääri kindlustamiseks asutati 1915.a. Ameerika saatkonna initsiatiivil Petrogradis nn. Ameerika ja Venemaa vahelise koostöö tugevdamise ühing. ⁵ 4)

Selle ühingu tööd juhtis nn. Vene-Ameerika komitee. Komitee poolt levitati suurel hulgal ajakirju, brošüüre, milles püüti tõestada Venemaale Ameerika kapitali sissevedamise vajadust, ilustati ameerika elulaadi, tõendati Ameerika kaupade ostmisevajadust. Vene

4. Тюринга, Теропунгус, Крах американо-венской империализма С.И.А., стр. 11.
5. Сеальсамас, стр. 12.

kapitalistid ssusid kohe liitu oma välismaiste "venda-
dega" ja omalt poolt püüdsid igati kergendada ameerika
kapitali sissevedu, lootes sellest omale suuri vahakasusid.
Ameeriklased vedasid välja põhja ja Kaukaasia pui-
tu, puurisid Terekil naftat ja kasvatasid Uuralis ja Si-
beris väärismetalle. ⁶ Kapitali sisseveo organiseeri-
mist juhtis Vene-Ameerika kaubanduspalat.

Töösturid löikasid ka tohutuid kasumeid tsaari-Vene-
maale sõjavarustuse müümisega, fiktiivsete lepingute
sõlmimisega, kohese tasu nõudmisega ja halvakuval iteedili-
se ning täiesti kõlbmatu sõjavarustuse saatmisega piir-
dus nende tegevus.

Eriti laienlatuslikke poliitilisi ja majanduslikke
plaane sissetungiks Venemaale koostasid ameerika mono-
polid pärast Veebruarirevolutsiooni. USA saadik Venemaal
kirjutas Washingtonis, et "revolutsioon praktiliselt
tõi Venemaale sellise riikliku korra, mille eest meie
võitlesime." ⁷ Ameerika Ühendriigid esimesena suur-
riikide hulgast tunnustasid kodenlikku Ajutist valit-
sust.

Ameerika Ühendriikide saadik Venemaal, pankur ja vil-
jakaupmees Francis veenas riiklikku departemangu 1917.a.
revolutsiooni soodaat silmapilku ärakasutama, et täieli-
kult haarata oma kätte Venemaa turg, väljajälgitades Ing-

6. Теслер, Из истории проникновения Америк-
анского капитала в царскую Россию
до первой мировой войны, стр. 62.
7. Сивак, Американский франшизм, стр. 31.

lismaa ja Prantsusmaa. Ta palus lube Ajutiselt väitsuselt nõuda Vladivostokki ja Siberi raudteed Ameerika kontrolli ja juhtimise alla andmiseks. Ta unistuseks oli reisi-⁸ da Waschingtontist ilma ümberistumiseta Petrogradi. 6). Sellest, et Ajutine Valitsus oli tegelikult Ameerika Ühendriikide käes mängukanniks kirjutas Francis üleolevalt oma aruandesse Waschingtont, et "Ameerika saatkond on lugupidamises ja omab suurema mõju Ajutisele Valitsusele , kui ükskõik milline missioon Venemaal" ⁹ 7)

Sellise ettepaneku otseselt tulemusena saadeti Venemaale niinimetatud tehniline missioon, eesotsas Panama kanali ehitaja John Stevens'iga. Selle missiooni saajaseks ülesandeks oli seada sisse Ameerika Ühendriikide kontrolli kõikide Venemaa raudteede üle. Et Stevens'ile anda ametlikku võimu ja lasta paista nagu Stevens esindaks Venemaad, ssevutatakse Francise kaudu kokkulepe tema nimetamiseks Ajutise Valitsuse teedeministriüandi nõunikuks väga laialdaste volitustega. ¹⁰ Valmistatakse kiiresti ette 350 tehnilise eriharidusega raudteelase saatmist Venemaale, kes teeved läbi salajase õppuse ja hakati koostama plaane veelgi suurema hulga inimeste ettevalmistamise kohta Venemaa jaoks. ¹¹ 9). Ameerika imperialistide eesmärk oli saata Venemaale võimalikult rohkem oma agente, paigutada nad vastutavatele kohtade-

8. Тулунга, США - организатор и активный участник антимосковской интервенции, стр. 9
9. Тулунга, Геронимус, стр. 14.
10. Архив полковника Хауза, стр. 21.
11. К десятилетия интервенции, стр. 62.

le riigiaparaadis ja tähtsamates majandusharudes, et võimalikult tugevdada oma mõju Venemaal.

Ameerika poliitilise mõju juurutamisega Venemaal tegeles teine Venemaale saadetud nn. diplomaatiline missioon, keda juhtis endine Ameerika Ühendriikide riigisekretär Root. Missioon koosnes suurkapitalistidest, ajakirjanikest, kindralstaabi esindajatest jne. Komisjonä oli Venemaal juuni-august. 1917.a. jätame ülesandeks oli oma mõju alla võtta ja luua oma agentide võrk kõigis suuremas poliitilistes ja ühiskondlikes esutustes. 10)

Et kergendada Root'i ülesannet ja varjata omi täielisi eesmärke, üheaegselt diplomaatilise missiooni saatmisega Ameerika valitsus tegi teatavaks, et ta on otsustanud anda laenu Ajutisele Valitsusele loo milj.dollariit. 11)

Venemaa tundus Ameerika saagiahnetele kapitalistidele kõigi võimaluste maana ja Ameerikas peeti verist võitlust firmade vahel õiguse eest kaubelda Venemaal. 2500 suurt ja nimekat ettevõtet esinesid valitsuse ees eesõiguse taotlemisega kaupade vedamises ja turustamises Venemaal. 12)

Et kindlustada nii oma poliitilise kui ka majandusliku mõju laiendamist tegid Ameerika imperialistid kõik ~~Ajut~~ Ajutise Valitsuse säilitamiseks ja rahvamasside mahasurumiseks. Ajutine Valitsus varustati relvadega, rahadega, Venemaale organiseeriti nii missioonide abil kui ka varem -

- 12. Tyumra, imp. 7.
- 13. Tyumra, Tepotumye, imp. 11.
- 14. Bezozkih, Ameerika Ühendriigid Nõukogu vastu suunatud sõjalise intventsiooni aktiivse organisator ja sellest osavõtja, lk. 11.

asutatud Ameerika-Vene kaubanduspalati ja sõprusühingu abil laieldane agentide võrk, kes tegelesid sügavalt varjatut eesmärkide saavutamiseks. Agentidelt saadud andmete põhjal Francis järjest kategoorilisemalt nõudis Ajutiselt Valitsuselt rangemat ja energilisemat tegutsenist bolševike vastu. Ameerika saatkond nägi palju vaeva kõigi Venemaal asuvate kontrrevolutsiooniliste rühmituste organiseerimisega ja õhutamisega bolševike vastu. Ka "diplomaatilise missiooni" juht Root oma aruandes valitsusele märkis ära Ajutise Valitsuse mannetust võitluses bolševikuga ja nõudis energilisemat võitlust ~~neendega~~, ning täiendavaid assingneeringuid selleks. Vestusesuks nõuti Ajutiselt Valitsuselt sõja jätkamist, millega see ka nõus oli reetes oma maa rahvuslikud huvid.

Oma kõnes partei 6. kongressil iseloomustades tolleaegset olukorda märkis J.V. Stalin, et "Venemaal oli valida 2 teed: "kas sõda lõpeb, katkevad kõik rahenduslikud sidemed imperialismiga, revolutsioon areneb edasi, löövad kõikuma kodanliku maailma põhialused ja algab töölisrevolutsiooni ajastu,

või teine tee, sõja jätkamise, rindel pealetungi jätkamise ning kõigile liitlasriikide kapitali ja kadettide käskudele alistumise tee - ja siis täielik sõltuvus liitlasriikide kapitalist (Tauria palees liikusid kindlad kuul-

dused, et Ameerika annab 8 miljonit rubla, annab summad majanduse "taastamiseks") ja kontrrevolutsiooni triumf.

Kolmandat ei olnud.¹⁵

Ajutine Valitsus Kerenskiga eesotsas toetudes välis- ja sisekontrevolutsioonilistele jõududele püüdis igati edasiminemise eest teist teed mööda võidelda. Ameerika monopol toetas ja õhutas Ajutist Valitsust võitlenns progressiivsete jõudude vastu Venemaal.

Lähtudes eelpoolsest ilmneb, et kuni Oktoobrirevolutsioonini oli Ameerika Ühendriikidel Venemaal suhtes kaks eesmärki. Esiteks, aidata Ajutist Valitsust kasvava proletaarse revolutsiooni mahasurumisel ja teiseks muuta Venemaa Ameerika poliitilise ja majandusliku mõjuvõimu all olevaks poolkoloniaalseks maaks.

Kuid Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon ajas nurja kõik Ameerika imperialistide kavatsused. Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon purustas Venemaal kapitalistliku korra, võttis kodanluselt tootmisvahendid, pani kehtima proletariaadi diktatuuri, andis määratu suure riigi juhtimise töölisklassi kätte. ja avas maailmas uue ajastu - proletaarse revolutsioonide ajastu.

Nõukogude ~~riik~~ ^{riik} elustas oma õiglast poliitikat rahudekreedi ja maadekreedi vastuvõtmisega. Rahudekreedi eesmärgiks oli kindlustada õiglane rahu kogu maailmas.

15. J. V. Stalin, Teosed, kd. 3, lk. 174.

Nõukogude valitsuse ettepanekule ei vastanud suurriikide kapitalistid "Just inglise-prantsuse ja ameerika kodanlus oli see," kirjutas V.I.Lenin oma "Kirjas ameerika töölistele", "kes ei võtnud vastu meie ettepanekut, just tema oli see, kes käitus reeturlikult kõigi rahvaste huvide suhtes, just tema venitas pikale imperialistliku tapatalgu." ¹⁶ (14)

Koos kogu maailms kontrrevolutsiooniliste elementidega ei uskunud ameerika imperialistid Nõukogude võimu püsivusse Venemaal. Nemed koos kõigi reakssiooniliste jõududega organiseerisid halastamatut ja metsikut võitlust nõukogude korra vastu, korra vastu mis ähvardas olematuks teha viimased aastakümned kestnud imperialismi jõupingutused peremehtsemiseks Venemaal. Ameerika ajekirjendus teatas avalikult, et toiduainete saatmine Venemaale on keelatud niikaua kuni võimal püsivad bolševikud. ¹⁷ (15)

Võitluseks Nõukogude Venemaa vastu ühinesid imperialistlikud suurriigid ja sisemised kontrrevolutsioonilised elemendid, kes kuidagi ei tahtnud loobuda oma eesõigustest. Kuna kumbki neist jõududest polnud võimeline võitlema iseiseisvalt Nõukogude võimu vastu, siis tingis selline olukord ... mõlema nõukogudevastase jõu, nii välise kui ka sisemise jõu ühinemise. See ühinemine toimus 1918.a. esimesel poolel. ¹⁸ "Võitluse organiseerijate etteotsa asu-

16. В. И. Ленин, Сочинения, т. 28, стр. 46-47.

17. Берjoшкин, стр. 19

18. ~~Л. К. О. П. ajalugu. Lühikarsas, str.~~

ved Ameerika imperialistid, kui kõige saagishnemad ja verisemad, asudes energiliselt jätkama Kaug-Ida ja Siberi vallutamise plaani. "Ajavahemikul 1917.a. novembrist kuni 1918.a. märtsini käib interventsiooni diplomaatiline ettevalmistus, peetakse aktiivseid läbirääkimisi selle kohta, millisesse Venemaa rajooni mingi riik peab sõjaväed seadma." ¹⁹ Marsal Fosh ütles intervjuus "New-York Times" esindajatele, et Saksamaa haarab Venemaa, Ameerika ja Jaapani väed, peavad abistama pealetungi Kaug-Idas ja kohtuna sakslasi Siberis. ²⁰

Novembri lõpul 1917.a. asusid USA, Inglismaa ja Prantsusmaa ja Itaalia imperialistid organiseerima koos sisemaiste reaktsiooniliste jõududega vandenõusid ja ülestõuse Nõukogude kotte kukutamiseks. Moskvast valmistas ette Puriškevits'i vandenõud, lõunas organiseeriti kontrrevolutsioonilise armee loomist.

USA Riigisekretär Lansing kirjutas Wilsonile, 1917.a. dets., et meil pole absoluutselt loota Venemaalt midagi, kui bolševikud jäävad võimule ja soovitas valitsusel kohe aktiveerida nõukogude vastast tegevust. ²¹ ¹⁹

Vastuseks sellele organiseeriti lõunas kontrrevolutsiooniliste jõudude nõupidamine. Sellest võtsid osa Kaledin, Aleksejev, Kornilov, Ajutise Valitsuse tuusad, sinna saabusid Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsus-

19. Тушча, стр. 10.
20. Кукина, Американский империализм — организатор вооруженной империалистической интервенции против Советской России, стр. 41.
21. Тушча, стр. 7.

maa esindajad, et välja töötada plaan konkreetseks peale-
 tangiks Nõukogude vabariigile. Dets. 1917.a. Wilson tegi
 ssa lajase korralduse Kaledini abistamiseks Londonis asu-
 vale Ameerika Ühendriikide saadikule, ²⁰ kelle kaudu
 ka toimus Kaledini rahaline abistamine. ²² Seda fakti hoiti
 rangelt saladuses jättes 1940.a. seoses "Lensingi arhiivi"
 ilmumisega see maailmale selgeks Wilsoni kahepaikne
 mäng Kaledini küsimuses. ²³ Donil asuvasse Rostovisse
 saadeti Ameerika konsul Poole, kes lõi seal sidemed val-
 gekaartlastega - mässajatega, lubades neid finantseerida.
²² Poole käis ka Novotšerkaskis kohtumisel kindralite
 Kaledini ja Aleksejeviga ja oma kirjas valitsusele kir-
 jutas ta, et "Ameerika Ühendriikide poliitika Venemaa suh-
 tes peab seisma selles, et 1) abistada kõigi vakenditega
 valgekaartliku armee kasvu, 2) abistada valgekaartlikke
 jõudusid ülevenemaalise reaktsoonilise valitsuse moodus-
 tamisel". ²⁴ Poole arvates saab neid ülesandeid täita si-
 mult sel juhul kui kontrrevolutsioonilisi jõude kiiresti
 abistatakse rahaliselt, relvastuse ja varustusega. Oma ette-
 kande lõpuks peab Poole vajalikuks Siberi võtmist Ameerika
 Ühendriikide kontrolli alla ja USA konsulaadi avamist.
 Rostovis Doni ääres. Konsulaadi avamine oleks tähendanud
 Kaledini-Aleksejevi-Kornilovi tunnustamist tegelikult
 võimuks ja oleks hõlbustanud valgekaartlaste varustamist

22. Bezjozkin, lk. 20.

23. Тумина, Теропиниус, стр. 119.

24. Bezjozkin, lk. 21.

relvastuse ja laskemoonaga. ²⁵ 24)

Stalin kirjutas selle kohta, et "sel hetkel, kus Venere revolutsioon pingutab jõudu oma saavutuste säilitamiseks, imperialism aga püüab teda hävitada, sel hetkel varustab ameerika kapital oma miljarditega Kerenski-Miljukovi-Tsereteli koalitsiooni²⁶ ja teeb õige järelduse, et "Lääs ei impordi Venemaale mitte....sotsialismi ja vabadust" vaid "võlaorjust ja kontrrevolutsiooni."²⁷ 26)

Ameerika organisatsioonide esindajad tegutsesid üle kogu Venemaa reaktsiooniliste jõudude abistamisega. Nii Moskvas ameerika insener Bary värbas mehi Kaledinile, varustades minejaid rahadega. Petrogradis Ameerika Punase Risti ohvitserid tegid katse saata eselooni relvastusega Kaledinile, milline aga õigel ajal likvideeriti. Sellesse affääri oli segatud ka Ühendriikide saadik Francis.²⁸ 27)

Kuid nõukogude vabariik, võideldes suurte raskustega, kodanluse majandusliku jõu purustamiseks ja uue nõukogude rahvamajanduse organiseerimiseks, natsionaliseeris pangad, raudteed, väliskaubanduse, kaubalaevastiku ja kõik suurtööstuse harud.

Aga nõukogude võimu ei saanud pidada kindlustatuks niikaua kui Venemaa oli sõjajalal Saksamaa ja Austriaga. Et edasi minna, selleks oli vaja lõpetada sõda. Kuna Entante riigid keeldusid vastu võtmast Nõukogude valitsuse ettepanekut alustada viivitamata läbirääkimisi õiglase demo-

25. Burjozkin, lk. 21-22.

26. J. V. Stalin, Teosed, kd. 3, lk. 233.

27. Sealsamas.

28. Tjurno, emp. 8.

kreastliku rahu sõlmimiseks, otsustas Nõukogude valitsus alustada läbirääkimisi Saksamaa ja Austriaga. Läbirääkimisi alustati 3.dets. Brest-Litovskis ja 5.dets. kirjutati alla vaherahu -kokkulepe sõjalise tegevuse ajutise lõpetamise kohta. Nõukogude meele oli eluliseks vajaduseks sõja lõpetamine, et saada aega hingetõmbamiseks, kindlustada nõukogude võim ja luua uus armee. V.I. Lenin rõhutas kohese rahu sõlmimise vajadust, kirjutades, et kui meie praegu ütleme ära rahu allakirjutamisest, siis suuremad kaotused sunnivad Venemaal sõlmima veel raskemate tingimustega separaatses rahu." ²⁹ (27)

Nõukogude valitsus sõlmides Brest-Litovski rahu pidas igati silmas Liitlaste huve, püüdes selle rahu sõlmimisega tõestada, et tema püüe on saavutada ülemaailme rahu ja koostöö kõigi riikidega. Nii Nõukogude delegatsioon kategooriliselt nõudis Saksamaalt lubadust, et ta ei tohi oma vägesid Nõukogude fondilt üle viia Lääne frontile. Sellise punkti sissevõtmine vastu oli teravalt Saksamaa. Kuid 15.XII 1917.a. sõlmides vaherahu Saksamaa andis selles küsimuses põhiliselt järele Nõukogude valitsuse nõudele. ³⁰ (28)

Kõik kentrrevolutsioonilised elemendid alates valgekaartlastest, menševikest, essuridest ja lõpetades imperialistidega tegid pöörast agitatsiooni rahu sõlmimise vastu. "Nende joon oli selge: nad tahtsid ajada nurja rahuläbirääkimised, provotseerida sakslaste pelatungi, viia tule

29 В. И. Ленин, *Сочинения*, т. 27, стр. 22.

30 Дипломатический словарь, стр. 288.

alla alles tugevnenemata nõukogude võim, saata ohtu tööliste ja talupoegade saavutused." 29)

USA imperialistid viisid läbi sel ajal nõukogude võimu kukutamiseks suurejoonelist kahepaikset mängu. Kuna laiad rahvahulgad USA-s ja kogu maailmas hakkasid kahtlema Ühendriikide heatahtlikkuses, ning nurjatute kapitalistide plaanidest oli osa avalikuks tulnud, nõudis 3.I 1918.a. Francis Wilsonilt teadaannet sõjaeesmärkide kohta, millega võiks petta rahvakulki ja õõnestada nende usaldust Nõukogude riigi välispoliitikasse. Vastuseks sellele pidas president 8.I kongressil kõne - avaldas oma kurikuulsad "14 punkti" 30). Oma nn. "14 punktis" tuli Wilson kõige alatuma valega lahedale, rääkides Venemaasse sõbralikust suhtumisest ja kuulutades, et Ameerikal pole egoistlikke sõjaeesmärke. 31) Mida see tegelikkuses tähendas, nähtus mäni aeg hiljem koostatud "kommentaeridest" 14 p. juurde, mis olid salajased ja kus öeldi, et "Ühendriigid seavad oma lähemaks poliitiliseks eesmärgiks nõukogude võimu kukutamise ja Venemaa jagamise suurriikide vahel!" 32)

Ameerika Ühendriikide ametlikud esindajad tegid vahepeal kõik, et Nõukogude valitsuse ja Saksa-mea vahelisi rahuläbirääkimisi nurja ajada ja nende vahel söda provotseerida. Selleks kasutati ära imperia-

31. Штейн, "Русский вопрос" на Парижской мирной конференции, стр. 84.

listide käsikut Trotskit, kes jättis täitmata oma valitsuse käsu rahu allakirjutamise kohta ja teatas sakslastele lo. II 1918. a., et Nõukogude vabariik keeldub rahulepingule allakirjutamast, södima ei hakka ja jätkab sõjaväe demobiliseerimist. See oli oma mea ja rahva huvide täielik reetmine.

Sakslased alustasid uut suurt pealetungi, vallutades suure territooriumi ja ähvardasid Petrogradi. Oli selge, et vana tsaariarmee ei suuda saksa imperialismi relvastatud jõukudele vastu panna. Partei ja nõukogude valitsuse üleskutsele "Sotsialistlik isamaa on hädas" vastas töölisklass Punaarmee väeosa kiire formeerimisega. Uus armee andis imperialistidele otsustava vastulöögi ja Saksamaa oli sunnitud rahuga nõustuma 3. märtsil 1918. a.

Lenin hindas seda saavutust kirjutades, et "Brest on tähtis selle poolest, et me esmakordselt suutsime... ära kasutada vastuolusid imperialistide vahel selliselt, et võitjaks osutus lõppkokkuvõttes sotsialism"³² ja et "me ei toonud siin ohvriks oma põhihuvisid vaid ohverdasime teisejärgulised ja säilitasime põhilised."³³

34)

Algas lühike Nõukogude võimu kindlustamise periood. J. V. Stalin kirjutab, et "...perioodi pärast rahu sõlmimist Saksamaaga ... võib iseloomustada kui nõu-

32. В. И. Ленин, *Сочинения*, т. 31, стр. 411.

33. В. И. Ленин, *Сочинения*, т. 31, стр. 412.

kogude võimu kindlustamise aja järku Venemaal ja väljasureva ühiskondlik-majandusliku korra plaanikindlalt uueks „sotsialistlikuks korraks ümberkorraldamise algust.“³⁴ 35)

Peale rahu sõlmimist Entente riigid jätkasid katseid kiskuda Venemaad uuesti sõtta Saksamaaga. V.I. Lenin kirjutas, et kodanlus "igati kisub meid nüüd sõtta Saksamaaga, lubades meile miljone selle eest... Ta tahab, et meie nüüd södiksime Saksamaaga." 35) 36)

Ja edasi andis Lenin põhjuse, miks imperialistid tahtsid sõda Saksamaa ja Venemaa vahel. Nad soovisid sõda "...esiteks, sellepärast, et me oleksime osa saksa jõude ära tõmmanud. Teiseks, sellepärast, et nõukogude võim oleks võinud kõige kergemini kokku variseda enneaegsel sõjalisel kokkupõrkel saksa imperialismiga." 36) 37)

Just nõukogude riigi sõttakiskumise eesmärki taotleski Ameerika Ühendriikide president Wilson, kui ta pöördus telegrammiga Nõukogude IV kongressi poole, teatades silmakirjalikult, et "...Ameerika Ühendriikide valitsus kasutab ära kõik võimalused, et tagada Venemaele taas täielik suveräänsus ja täielik iseseisvus tema siseasjades..." teatades aga edasi, et "...Ameerika Ühendriikide valitsus ...pole

34. J. V. Stalin, Teosed. kd. 4, lk. 71.

35. B. U. Lennin, Loorantemur, T. 27, lmp. 9

36. Sealsamas.

praegusel momendil suuteline andma Venemaale ...tö-
husat toetust." ³⁷ (38)

IV kongress aga kinnitas oma istungil Bresti rahulepingu ega lasknud end Ameerika Ühendriikide valitsuse poolt seatud provokatsioonilisse piinisesse meelitada.

USA valitsevate ringkondade poliitika Venemaa suhtes peale Suurt Oktoobrirevolutsiooni oli sügavalt vaenulik ja riigituge õõnestav. Ameerika Ühendriik oli järgneva sõjalise interventsiooni aktiivne õhuta- ja ja finantseerija. Imperialistid püüdsid makska, mis maksab kätte saada peaaegu juba nende valduses olnud Venemaa rikkusi, kasutades selleks tuhandete inimeste tapmisi, piinamisi, reetmisi jne.

37 "Узбекский", 16. марта. 1918 г.

I pt.

AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE DIPLOMAATILINE JA
 IDEOLOOGILINE VÕITLUS NÖUKOGUDE VABA'-
 RIIGI VASTU.

ameerika diplomaatilise korpuse esindajad asusid Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni esimestest päevadest peale Nõukogude riigi suhtes vaenuliku-
 le positsioonile.

Oma eesmärgi saavutamiseks, nõukogude korra kukutamiseks ei kohkunud Ameerika esindajad tagasi mistahes alatu teo, laimu ja vale eest Nõukogude riigi vastu.

Saadik Francise kõrval paistsid aktiivse Nõukogude vastase tegevuse poolest eriti silma peakonsulid Poole ja Summers (Moskva), Harris (Irkutsk) ja konsul Caldwell (Vladivostok), kes ujutasid riigidepartemangu üle laimavate väljamõeldiste vooluga.³⁸

Diplomaatide alatut tegevust toetati kõigiti Ühendriikide valitsuse poolt, kes provotseeris 1917.a. lõpul nn. "Sissoni dokumentide" avaldamise. Nende valedokumentide abil püüti tõestada, et bolševistlik revolutsioon Venemaal teostati Saksa kindralstaabi poolt.³⁹

Materjal avaldati Sissoni - USA diplomaat kes viibis Venemaal 25. nov. 1917 - 4. märtsini 1918.a. - reisi-
 kirjeldusena. See provokatsiooniline üritus, mille ees-

38. Besjakov, lk. 59.

39. Тымра, Документы, emp. 175-176.

märk oli laiade rahvamasside sümpaatiat Nõukogude Venemaa vastu vähendada, kukkus läbi, sest Sisson pidi ise hiljem tunnistama, et dokumendid on võsli- tud.

Kuid Ameerika Ühendriikide esindajate tegevus ei piirdunud ainult laimuga Venemaa vastu. Ameerika diplomaatilise korpuse esindajad olid koos ingl- lastest kolleegidega vandenõude organiseerijad ja kontrrevolutsiooniliste jõudude nõukogude vastase võitluse juhtijad ja innustajad. J.V.Stalin kirju- tas sellest juba siis, et imperialistide leer ei tuku, "Tema agendid luusivad kõigis maades Soomest Kaukaasiani, Siberist Turkestani, varustades konte- revolutsionääre, korraldades röövellikke vandenõu- sid, organiseerides sõjakäiku Nõukogude Venemaa vastu, tagudes ahelaid Lääne rahvastele."⁴⁰

Ameerika ametlikud diplomaadid töötasid välja terve plaani Kaledini ja Aleksejevi abistamiseks. kus nähti ette isegi raudtee ehitamist Rostovist Orenburgi, et siduda kaht kontrrevolutsiooni kes- kust - Kaledinit ja Dutovit.⁴¹ See avantüür teatavasti lõppes täieliku krahhiga, kuna Punaarmee purustas 1918 .a. alul mässajate väed ja vabastas Rostvi.

1918.a. veebruari lõpul USA diplomaatiline kor- pus sõitis Petrogradist Vologdasse, sest siin ühine- sid teed Siberist, Põhjust, Moskvast, Moskvast aga tegu- ses

40. J.V. Stalin, Teosed, kd. 4. lk. 175.

41. Tjumen, imp. 9.

Ameerika kindral-konsul Poole. Nad mõlemad koos Francisega koondasid oma ümber sisemaisi kontrrevolutsioonilisi elemente ja organiseerisid vandenõusid. 1918.a. märtsis organiseeriti Poole initsiatiivil põrandalune valgekaartlike ohvitseride ühing "Kodumaa Kaitse ja Vabaduse Liit", aprillis-mais ameerika ja inglise diplomaatide otsesel rahalisel toetusel loodi "Teassiinni ühing" - sõjaväeline organisatsioon, mis ühendas esserid ja "Ühtsuse" rühma menševikud ja kadetid. Mõlema salauhingu tegevuse eesmärk oli nõukogude võimu kukutamine.⁴² Ameerika esindajad olid Kerenski toetajad ja abistajad ning Ameerika saatkonna autos põgenes see reetur õiglase karistuse eest. Ameeriklased panid vandenõude organiseerimisel ka suuri lootusi äraandjatele Trotskile ja Buhharinile.

1918.a. juunis ameerika ja inglise interventide juhtimisel oli terve laine *mässe. Mäe*. 5. juulil valgekaartlased -salauhingulased vallutasid Rõbinski, 6. ja 7. juulil *olid mässud* Jaroslavl's jne.⁴³

Väisameiste imperialistide esindajad löid Nõukogude Venemaal laia spioonide võrgu. Seda võrku juhtisid inglise luuraja Sidney, Reilly ja ameerika agent Kolomatiagno (neid juhtisid Lockard ja Poole). Ametli-

42. Tykura, emp. 112-113.

43 Tykura, emp. 113-114.

kult Sidney, Reilly ja Kolomatiano olid kaubandusliku firma "Pankivel" esindajad.

Spiooni Mario Freide kaudu sai Reilly teada, et 28. aug. Suures Teatris on VKTK koosolek, kust võtavad osa V.I.Lenin ja J.V.Stalin. Ameeriklaste ettepanekul otsustati kasutada juhust ja tappa revolutsiooni suured juhid, selle sisulise vandenõu läbiarutamine ja ettevalmistamine toimus Ameerika kindral-konsulaadis. ⁴⁴

Vandenõu ettevalmistamise käigus ilmnas Ameerika vallutuspoliitikale üldse omane vägivalla poliitika. Kõikjal kuhu tungisid need saagiahned monopolistid asusid nad füüsiliselt, mõrvate, tappes hävitama oma vastaseid.

Kuid seekord nende plaanid nurjusid vene tööliste valvsuse tõttu, kes ei lasknud hävitada oma juhte. VKTK koosolek lükati edasi ja enne selleteoimumist toimuvad sündmused võtsid ameeriklastelt võimalused tapatalguks.

Vandenõust osavõtnud - ka Lõckard ja Kolomatiano - arreteeriti. Viimase käest leiti ameerika agentide nimestik. Arreteerimise hädakoht ähvardas veel paljusid diplomaate, keelest aga enamus kähku Venemaalt lahkus.

Vandenõude peaorganiseerija lahkus Vologdast Moskvast läks lõplikult, koos mõnede agentidega, Poole

44 Тьшвра, Тьшвра, смп. 116

Neil ei jäänud üle midagi muudm, sest kui dets-1918.a. algas kohtprotsess vandenõulaste üle, selgus pisiastjadeni kohe Ameerika ja Inglise diplomaatide juhtiv osa vandenõu organiseerimisel. Näidates kogu maailmale millega tegelesid Venemaal imperialistlike maade diplomaatilised korpused.

Oma vana poliitikat jätkas Nõukogude põhjaraajoonides David Francis. Kui Arhangelskis ja Murmanskis interventide ja valgekaartlaste ühise tegevuse tulemusena sai võimalikuks kontrrevolutsiooniline pööre koos maionetliku valitsuse moodustamisega. Kirjutas Francis vaimustatult riigisekretär Lansingule, et te jät Venemaale seda õnnelikku päeva ootama mis nüüd on saabunud.

Just Francis oli see, kes nõudis interventsiioonivägede sõjaväe juhtkonnalt edasilikumise hoogustamist Vologda ja Kotlase suunas. Francis oli see kes pidevalt palus USA - st täiendavaid vägesid. Ta ise ütles hiljem oma tolleaegse tegevuse kohta, et, "ma arvan, et meie (diplomaatilise korpuse esindajad - a.k.) tegime kõik mis oli võimalik liitlasriikide ettevalmistamiseks,"⁴⁵

Ameerika ei jätnud kunagi oma kahepaikset mängu. Nüüd nende poliitika väljendus selles, et tegelikult kiites igati heaks Francise poliitika Wilson esines Venemaa kaitsjana ja töötas Ühendriik

de nimel mitte vahele segada Vene siseasjadesse. Nõukogude valitsuse välisasjade rahvakomissar Tšitšerin andis üle 20. okt. 1918. a. USA presidendile noodi, kus nõukogude valitsus näitas, kuidas tegelikult USA viis ellu "heasoovlikku mittevaheseegamise poliitikat Venemaa suhtes". Noodis meenutati USA osa tšehhoslovakkide mässu organiseerimisel ja toetamisel, nõukogude linnade ja küllade vallutamist Ameerika vägede poolt, nõukogude inimeste piinamisi, mahalaskmisi "heasoovlike" imperialistide poolt. Noodi lõpus esitati konkreetne küsimus selle kohta, millal liitlased keatsevad oma käed ära viia Murmanskist, Arhangelskist, Siberist, Kaug-Idast. ⁴⁶ Wilson ei vastanud sellele noodile. Nõukogude valitsus püüdis rahu saavutada läks veelgi kaugemale. 3. nov. 1918. a. Väisasjade rahvakomissariaati paluti neutraalsete maade esindajad, et avada nende kaudu läbirääkimised relvastatud konfliktid lõpetamiseks nõukogude ja liitlaste vägede vahel. ⁴⁷ Seda ettepanekut jälle ei võetud vastu. Ka edaspidised Nõukogude valitsuse korduvad ettepanekud rahu sõlmimiseks jäid tähele panemata, veel enam, 5. mail 1919. a. USA Riigidepartemang teatas ametlikult, et nad ei tunnusta Nõukogude valitsust ja selle esindajaid. ⁴⁸

46. Труды, Теропинус, стр. 134-135.

47. "Узвестия" № 14. I. 1919 г.

48. Труды, Теропинус, стр. 137.

Ameerika Ühendriigid püüdsid *ryaeti* oma erakorraliste saadikutega, silmakirjalike lubadustega ja igasuguste ndiplomaatiliste vahenditega peatada Punaarmee pealetun- gi, et anda võimalus koonduda valgekaartlastel ja võita aega Entente vägede moodustamiseks. Selleks saadeti 1919.a. alul Nõukogude Venemaale nn. Bullit'i missioon ametli- ke paberitega, et Bullit on volitatud tutvuma Venemaa majandusliku ja poliitilise olukorraga, milliseid and- meid vajab ameerika delegatsioon Pariisi rahukonverent- sil Venemaa kriisimuse lõplikuks otsustamiseks.⁴⁹ Bulli- ti sõit hõlmas rangelt saladuses ja sellest olid tead- likud ainult ameerika delegatsiooni juhid ja kitsas ring Inglismaa diplomate. Bulliti salajaseks ülesan- deks oli sundida Nõukogudevalitsust katkestama sõjalist tegevust ja Venemaal ameerika spionaazi võrgu taastami- ne.

Bullit jõudis 8.märtsil Venemaale, varsti pärast saabumist ta esitas Leninile USA tingimused rahuläbi- rääkimiste alustamiseks.

One tingimustes Bullit nõudis kohest sõjalise tegevuse katkestamist kõigil frontidel, kõikide vallu- tatud territooriumide andmist vallutajate valdusse, raudteedel kõigile Euroopa riikidele võrdseid õigusi,

Märtsi lõpul 1919.a. tegi Hoover Wilsonile ettepaneku, et Venemaa "abistamiseks" peaks moodustama komisjoni, keda juhib mingi neutraalse maa ausa kuulsusega inimene. See annaks võimaluse saata Venemaale spioone ja komisjoni kaudu võiks Venemaalt nõuda järjekordselt "maailma ausate inimeste" nimel sõjategevuse lõpetamist. (61) Selliseks ausaks inimeseks valiti välja ^{W. H. Neuse} Neuse, kes tööpoolest ^{teatud määral} osutus ausaks ja püüdis välja töötada planei Nõukogude maa abistamiseks, mis kuidugi peberile jäi, kuna selline üritus USA eesmärgiks polnud. Nii ka see komisjon ei saavutanud Hooveri poolt talle püstitatud eesmärke.

Koos Wall Streeti laimu kampaaniaga, selanõude organiseerimisega Nõukogude riigi vastu toimus USA kodanlikus ajakirjanduses, raadios jne. rahvale valede jutlustamine Nõukogude riigi suhtes. Lenin rääkis juba siis, et "pole sellist valet ja laimu, mida nemad (Ameerika ajakirjandus-^{ad}) pole ⁵⁴ ~~võinud~~ saanud Nõukogude võimu vastu." (62) Kuid vaatamata kodanliku ajakirjanduse valedele, vaatamata meeletule vastupanule, mida osutas kogu kodanlus, vaatamata sellele, tööliismasside simpeatia on nõukogude poolel." (63)

Suurel Sotsialistlikul Oktoobrirevolutsioonil oli suur mõju Lääne-Euroopa ja USA revolutsioonilise töö-

lisliikumise arenemisele. USA-s toimus terve laine streike ja tööliste väljaastumisi interventsiooni vastu Venemaal. Töölisliikumise arenemist soodustas majandusliku olukorra järsk halvenemine. USA-s. (Üldse 1919.a. jooksul streikis New-Yorgis 4.154,000 töölist, kusjuures peajud streikidest (nagu sadama tööliste, tekstiil-tööliste) lõppesid võiduga. ⁵⁵ (54) Sisemine pinev olukord kutsus esile imperialistide veelgi raevukama protesti nõukogude riigi vastu ja kodanlik ajakirjandus jätkes oma valede produtseerimist. 1917.-20. aastatel ajalehes "New-York Times" avaldati 91 korda teateid nõukogude vabariigi hukkamisest, 7 korda teadustati Petrogradi vallutamisest valgete kindralite poolt, 6 korda Nõukogude võimu vastasest ülestõusust Petrogradis jne. (55) Kõigi nende teadete eesmärgiks oli USA avalikku arvamust häälestada nõukogude Venemaa vastu.

Nõukogude valitsus püüdis luua sõbralikke suhteid Ameerika Ühendriikidega ja USA töölistele anda võimalust tõelise olukorraga tutvumiseks. Sel eesmärgil anti New-Yorgis välja Nõukogude esindajate poolt inglise-keelset ajalehte "Soviet Russia" ja avati sealsamas büroo kaubanduse arendamiseks mõlema maa vahel. (56) Selliste sammude astumine kutsus reaktsioonilises ajakirjanduses välja vihase raevu. "New-York Times" pidevalt

55. Тымра, Трпоруыс, смп. 173.

56)

kinnitas, et kaubandus-büroo on loodud kommunistliku propaganda tegemiseks USA-a. Reaktsiooni liidra Lock püüdis tõestada oma esinemistes, et ajaleht ja kaubandusbüroo tegeleb USA kommunistide abistamisega ja punase kirjanduse levitamisega. Eriti hädaohtlikuks USA riigikorrale pidas ta Lenini "Kirja Ameerika töölistele." ⁵⁶ 67)

Sellist laimukampaniat kasutas ära Valitsus ja 1919.a. keskel mõlemad ettevõtted suleti, riistati politsei poolt ja nõukogude esindajad arreteeriti. ⁵⁷ 68)

Valitsuse selline samm kutsus välja USA laia-
de masside protesti ja 17. juunil 1919.a. oli New-Yorki töölisrajoonis suur miting (20.000 osavõtjaga), kus nõuti ettevõtete avamist ja ametnike vabastamist. 69)

Seda ei tehtud, vaid teostati 18 USA linnas venelaste arreteerimisi ja läbiotsimisi ning 30 milj. dollari ulatuses sõlmitud kaubalepingud jäid realseerimata, sest USA väbitsus ei annud luba ekspordiks. ⁵⁸ 70).

Ameerika imperialism näitas end ülbenas ja pidas end "...valitsejaks, kellele keegi ei suuda vastupanu osutada..." 71) Ja varjates end "demokraatia" maskiga, nõrkade maade "abistamise" loosungitega te-

56. Тучинга, Теропингус, стр. 141.

57. Советско-Американо-Канские отношения (1919-1933) стр. 22.

58. Тучинга, Теропингус, стр. 138

gelikult orjastas ja kägistas rahvaid, püüdes alluvuses hoida oma maa töölisi ja muuta kogu maailma oma asumeaks.

Ameerika imperialism esines nõukogude riigi kõige halastamatuma vaenlasena, kes tundis hirmu nõukogude Venemaa tugevnemisest ja rahvusvahelise autoriteedi kasvust, püüdis kõige alatumatute võtetega olematuks teha Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võitu.

Ühendriikidel suurepärase võimuluse Kaug-Ida ja Siberi haaramiseks, sest imperialistide peot küsustas Ajutine Valitsus kõigiti soodustas nende vallutuslikku poliitikat.

Kogu intervallatsiooni perioodil oli Ameerika riikide ühine eesmärk: Venemaa ühildamine. Eesmärgust poliitikat ajas USA juht Kaug-Ida ja Siberi suhtes, et kaotata nende moodustas, asueta avarikud küpa oli siia "demokraatlik vahariigi". Sõjalise riigile presidentlike kavatsust ei pidada mõtlik, kes kuis 1917.a. aural Wilsoni ja Lansingu juures läbirääkimistel, ja tegutsesimeks täpsed juhendurid val.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni kätt, Venemaa rahvaste vabanevime kapitali liiket, ajas mure ja põhjalikult ettevalmistatud plaanide eilistlikke.

Sõjaline ühikuste avang raskesid kogu maailma võitlusplaanide eilistlikust. Diplomatiiliste sõjavägede pealised mure võisidki peatada, jätid talle võit

St. Petersburg, 1917. a. oktoober 28. Nõukogude Riikide Presidiumi otsus nr. 12.

II pt.

Ameerika imperialistide tungimine
Kaug-Itta ja Siberi.

Peale Veebruarirevolutsiooni avanesid Ameerika Ühendriikidel suurepärased võimalused Kaug-Ida ja Siberi haaramiseks, sest imperialistide poolt käsutatav Ajutine Valitsus kõigiti soodustas nende vallutuslikku poliitikat.

Kogu interventsiooni perioodil oli Entente'i riikide üheks eesmärgiks Venemaa tükeldamine. Samasugust poliitikat ajas USA juba siis Kaug-Ida ja Siberi suhtes, otsustades nendest moodustada omaette Ameerika käpa all oleva "demokraatliku vabariigi". Sellisele riigile presidendiks kavatseti upitada Koltšak, kes käis 1917.a. suvel Wilsoni ja Lansingu juures läbirääkimistel, ja tegutsemiseks täpsed juhtnõõrid sai.⁵⁹

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võit, Venemaa rahvaste vabanemine kapitali ikkest, ajas nurja põhjalikult ettevalmistatud plaanide elluviimise.

Selline sündmuste areng raskendas tunduvalt vallutusplaanide elluviimist. Diplomaatiliste abinõudega polnud enam võimalik neid kehtestada, jäi üle võimu

59. Хаўга, Мельник, Американыя імперыялісты, с. 29.

võtmise relvade ja avaliku vägivalla abil.

Vallutuslikke plaane sepitsedes tuli USA imperialistidel paratamatult arvestada noore ja apla kiskja Jaapaniga, kes ka ammu juba oma saagiahne pilgu oli suunanud Kaug-Itta, kuid kes ei julgenud ilma USA nõusolekuta alustada interventsiooni. Jaapani diplomaadid tegid kõik, et Kaug-Ida ja Siberi vallutamine jäetaks Entente'i riikide poolt täielikult Jaapani hoolde. Nii välisminister Motono pöördus Euroopa diplomaatide poole korduvalt teadetega Jaapani valmisolekust sõjategevuseks Kaug-Idas.⁶⁰

Siin ilmneb kahe imperialistliku riigi, Ameerika ja Jaapani vaheline võitlus koloniaalmaade vallutamiseks. Kuna aga USA on majanduslikult võimsam, siis väike kiskja Jaapan paratamatult suruti edaspidiste sündmuste käigus tema käpa ja tahte alla ning toimis maahade vallutajana oma käsutajale.

1918.a. veebruari lõpul Ameerika Ühendriigid andsid nõusoleku jaapanlaste piiratud tegutsemiseks, tingimusel, et Siberi ja Kaug-Ida saatuse lõplik määramine peab jääma lahtiseks kuni rahukonverentsini, olles kindlad, et see annab ülemvõimu mainitud kohtades USA kätte.⁶¹

60. Bezjozkin, lk. 32.

61. Tjura, emp. 11

Venemaa vastase interventsiooni organiseerimine ei seganud Wilsonit samaaegselt pidulikult kuulutamast oma sõbralikku suhtumist vene rahvasse, saatmast Nõukogude kongressile 15.III 1918.a. telegrammi, kus kiidab heaks tema katse igaveseks vabaneda monarhistlikust valitsusest, muutuda ise oma saatuse peremeheks.⁶²

Saades interventsiooniks USA heakskiidu, jaapanlased organiseerisid kahe jaapani kaupmehe tapmise, ning "oma kodanike kaitsmise" ettekäändel saatsid väed Venemaale. Juba 14.aprillil 1918.a. vallutasid jaapanlased Primorje ja ajasid seal laiali nõukogud. Nad toetasid valgekaartlikke mässajaid Vladivostokis, kes selle tulemusena suutsid vastu rahvamasside tahtmist, vägivalja ja terrori abil, taastada linnas kodanliku korra.

Nõukogude valitsus asus kohe organiseerima jaapani interventidele vastupanu. V.I.Lenin ja J.V.Stalin oma juhendites Kaug-Ida töötava rahva esindajatele kirjutasid "meie loeme, et olukord on tõsine ja kõige kategoorilisemalt hoiatame seltsimehi, ärge tehke endile illusioone: jaapanlased kindlasti hakkavad edasi tungima. See on möödapääsematu. Neid aitavad ilmselt kõik liitlased. Sellepärast on vaja hakata viivitamatult ette valmistama vastupanu, ette valmistama tõsiselt, kasutades kõiki jõude."⁶³

62. Трэвс, Американская авантюра в Сибири, стр. 23

63. В. И. Ленин, Сочинения, т. 27, стр. 199.

Ameerika imperialistid said aru, et jaapanlased ei suuda üksinda kukutada Nõukogude võimu Siberis ja Kaug-Idas, et selle eesmärgi saavutamiseks on vaja tunduvalt suuremaid relvastatud jõude. Need relvastatud jõud leidsid Venemaal Tšehhoslovakkia korpuse näol. See korpus koosnes sõjavangidest (umbes 60.000 meest), kellele Nõukogude valitsus oli lubanud sõita kodumaale Vladivostoki kaudu.

Nõukogude valitsusele oli selgelt nähtav sellise ohu olemasolu tagalas ja ta püüdis tšehhe desarmeerida. See katse kutsus liitlaste poolt esile aga niivõrd terava protesti, et desarmeerimine jäi teostamata.

Tsehhide liikumine itta algas, vastavalt Prantsuse saatkonnas Entente'i esindajate ja vene valgekaartlaste nõupidamisel välja töötatud plaani kohaselt, 1918. a. märtsi lõpul. Esimesed kontrrevolutsioonilised aktid nende poolt pandi toime Tšeljabinskis ja Marinskis.

Ärakasutades ootamatuse momenti õnnestus tsehhidel kohalike valgekaartlaste kaasabil vallutada Nižneudinsk, Kansk, Pensa, Petropavlovsk ja Tomsk, ning juuli algul Kurgan, Omsk, Samara.

Kohe pärast tsehhide mässu algust Inglise, Prantsuse, Itaalia ja USA diplomaatilised esindajad teatasid, et tšehhoslovakkia väed on liitlaste väed ja on Entente riikide kaitse all. ⁶⁴

Nad tõendasid seda ka tegelikult, saates tsehhidele 100.000 vintpüssi, 100 suurtükki, 5 milj. padrunit, riietust jne.⁶⁵ Relvastuse saatmine toimus eraldi selleks moodustatud komisjoni kaudu, kuhu kuulusid monopolistliku kapitali alussambad, nagu Bernard Baruch, Mc Cormick jne.

Tsehhide edasitung kutsus liitlaste seas välja juubelduse. Konsul Poole saatis tsehhidele õnnitluse, nimetades neid "liitlaste väljaastumiste avangardiks", ja õhutades neid haarama võimalikult rohkem strateegilisi punkte.⁶⁶ Et aga masside silmis õigustada oma teguviisi, levitati laialdaselt kuuldusi tsehhide viletsast olukorrast, näljast ja haigustest nende keskel.

Ameeriklased otsustasid, et võitlus bolševikega on peaaegu võidetud, veel mõned päevad ning Nõukogude võim kukutatakse täielikult. Et saagijagamisel kohal olla, hakati otsima ettekäändeid oma vägede viimiseks Kaug-Itta ja Siberisse. Selleks ettekäändeks kasutatakse juba ennem väljamõeldud valet Nõukogude valitsuse kohta. USA reaktsiooniline ajakirjandus hakkas kubisema väljamõeldud tsehhe ähvardavast suurest hädaohust Austria ja Saksamaa relvastatud sõjavangide poolt, kuigi see vale oli juba kord USA enese esindajate poolt ümber lükatud, kes Nõukogude valitsuse kutsel nende olukorda

65. Тьшмра, Тьшмра, смп. 57.

66. Sealsamas.

kontrollimas käis.

Kõik see ei tähendanud midagi. Rahva poolehoidu oma üritusele taotledes tehti ettevalmistusi vägede saatmiseks. J.V.Stalin kirjutas, et Arhangelski ja Vladivostoki ülestõus ning tsehhide mäss, Bakuu okupeerimine Entente'i vägede poolt "määras" pöördet alanud rahulikult ülesehitustöölt sõjalistele operatsioonidele, maailma revolutsiooni kolde kaitsmisele sise- ja välisvaenlaste kallaletungide vastu." ⁶⁷

Võitlus Nõukogude võimu vastu, Venemaa orjastamine ja tükeldamine olid interventsiooni peamiseks eesmärgiks. Seda näitas ka 9.juunil 1918.a. senaator Poyn-
techer' oma artiklis "New-York Times'is", "tõestades", et Venemaa on geograafiline mõiste ja tema rikkused kuuluvad jagamisele. Paljud ameerika kongressi liikmed nõustusid selle väitega.

Juba 6.juulil 1918.a. Valges majas saajajasel nõupidamisel otsustati Venemaale saata 9000 sõdurit.

Ameeriklaste tegutsemist kiirustas asjaolu, et Vladivostoki töölised asusid võitlema kontrrevolutsioonilise riigipöörde vastu ja et 31.juulil Punaarmee asus Ussuuri frondil pealetungile. Tsehhe ähvardas hädaoht, nad nõudsid USA ja Jaapani otsustavat abi.

3.augustil 1918.a. USA valitsus ametlikult teatas

67. J.V. Stalin, Teosed, kd. 5, lk. 66.

oma vägede saatmisest Kaug-Itta eesmärgil aidata tsehoslovakkia korpust võitluses saksa ja austria sõjavangidega, ja et USA valitsus ei taha end sellega sugugi vahele segada Venemaa siseasjadesse.⁶⁸

16. aug. 1918. a. saabus Vladivostokki esimene ameerika sõdurite saadetis. 1. sept. saabus kindral Graves.

Kui Jaapani dessant oli esimene välismaise relvastatud interventsiiooni akt Kaug-Idas, siis teine oli inglise-ameerika-prantsuse imperialistide organiseeritud tsehhide mäss ja kolmandaks aktiks oli USA relvastatud jõudude sissetoomine.

Oma saabumise esimestest päevadest neale toetasid ameeriklased valgekaartlasi ja tegutsesid imperialistlike vallutajatena. Polk. Robinsoni polk okupeeris Sutsanski kaevanduse, polk. Moor'i väed Habarovski, Morris väed Ulan-Udea (Wernneudinsk), okupeeriti Siberi raudtee.⁶⁹

Raudtee valdamise pärast tekkisid neil kokkupõrked jaapani vägedega ja alles 1919. a. jõuti selles suhtes kokkuleppele. jagades oma vahel raudtee valdamise alad.⁷⁰

Ameerika väed halastamatult õiendasid arveid partisaanidega, vene tööliste ja talupoegadega, tappes, põletades ja röövides. Ainult 1919. a. märtsis hävitasid

68. Тулова, Терошмус, стр. 58

69. Мельник, стр. 117.

70. Тулова, Терошмус, стр. 68-69.

nad 1300 inimest ja põletasid maha 6 küla. Kasanka küla Olbinski rajooni ainuke ellujäänud elanik rääkis, et ameeriklased tulid külla, lasksid maha iga ettejuhtunud, purustasid hooned, röövisid, ja vägistasid naisi. Ameeriklased vastutavad paljude tuhandete inimeste elude eest, tapetud nende ja Semionovi "valitsuse poolt", keda nad igati toetasid.⁷¹

Paralleelselt tapmistega tegeles ameerika sõjavägi röövimiste ja varanduste väljavedamisega Venemaalt. See võttis niisuuure ulatuse, et isegi üks ameerika kodanlik ajaleht 1919. a. mais kirjutas: "Ameeriklased sõidavad Siberisse mitte kauplema, mitte tööle ja mitte abi viima vene elanikkonnale, vaid röövima ja tappa."⁷²

Koos sellega algas ka intensiivne Ameerika kapitali sissevedu. Üle kogu maa asutati firmade ja pankade osakondi. Nii 1919. a. avati Vladivostokis nn. "Ameerika vabrikantide liit", mis koosnes 5 suure ameerika firma ühendusest, samas avati kolme suurema ameerika panga: rahvusliku, New-Yorgi linnapanga jt. osakonnad. Ameerika ärimeeste kätte läks Kaug-Ida suurim laevaremontimise tehas "Dalsavod" ja rikkad kivisööe leiukohad Siberis.

Kuid selle kõigega ameerika ärimeeste tegevus veel ei piirdunud. Venemaa küsimuse arutamiseks kutsuti kokku 1919. a. algul San-Franciskos ameerika töösturite ja rahandustuusade nõupidamine, kus otsustati luua Ameerika-

71. Tyllere, emp. 15.

72. Medokun, emp. 119.

-Jaapani sündikaat Kaug-Ida rikkuste ümberootamiseks.

Äritseti nii massiliselt, et Koltšaki armee esindaja seda ameerika kindralile ette heitis, kirjutades et kõik rongid on koormatud ameeriklaste "sõjasaagiga": veetakse mööblit, mootorpaate, mett, rauda, nahku ja teisi väärtuslikke esemeid.⁷³

Samal ajal kui toimub ennenähtamatu Kaug-Ida ja Siberi röövimine, toonitati ametlikes ameerika teadaannetes, et ameerika väed Kaug-Idas ja Siberis "päästavad" tsehhe ja "annavad abi" venelastele oma kaitse ja korra kindlustamisel.

Ameeriklased levitasid Venemaal igati ka oma ideoloogiat ja nn. ameerika elulaadi. Selle ülesande teostamiseks saadeti kohale terve leegion ameerika "propagandiste", kelle hulgas juhtivat osa etendasid "Noorte meeste ja Noorte naiste kristliku ühingu" ja "Punase Risti" agendid.

Venemaal avati üle 100 kino, kus lavastati spetsiaalselt Venemaa jaoks valitud 500 kinofilmi. Veel organiseeriti mitmesuguseid klubisid, spordiühinguid, oma osakonna avas ka reaktsiooniline organisatsioon "Golumbuse rüütlid".

"Punane Rist" ja ARA väga aktiivselt toetasid reaktsionääre ja Kaug-Ida valgekaartlasi, andes, "kannatava Venemaa" abistamise nimel kogutud asjadest, neile

15.000 paari jalanõusid ja 70.000 sooja mundrit. ⁷⁴

Partisanid ja bolševikud organiseerisid kogu elanikkonna toetusel ameeriklaste röövimistele ja tapmistele energilist vastupanu. Eriti paistis selles võitluses silma noor, andeka, kommunismi ideedes sügavalt veendunud bolševik, Sergei Laso, kes juhtis tezelikult kogu interventide vastast võitlust Kaug-Idas. V.I.Lenin kirjutas, et "... Vene talupojad osutasid Jaapani ja Ameerika Ühendriikide röövlitele-kapitalistidele kangelaslikku vastupanu." ⁷⁵

Nõukogude riik elas üle rasket ajajärku, olles ümberringi piiratud vaenlastest. Alles noor ja nõrk vabariik oli ära lõigatud, oma tähtsamaist toidu-, toor- ja kütteainete rajoonidest. Intervendid ja valgekaartlased tapsid nõukogude inimesi, röövisid ja hävitasid Nõukogude Venemaa rikkusi.

Sel perioodil tekkis USA imperialistide seas uus kiskjalik plaan, mille eesmärgiks oli kiirendada nõukogude võimu langemist ja tugevdada Ameerika Ühendriikide positsioone Venemaal. Entente'i riigid asusid organiseerima esimest kombineeritud sõjakäiku.

Seda sõjakäiku organiseeriti peamiselt ameerika rahade, relvastuse, laskemoona ja sõjatehnikaga.

74. Трудна, Тероминус, стр. 57.

75 В. И. Ленин, Социализм, т. 29, стр. 477.

"Inglise-ameerika imperialism tundes, et bolševism on muutunud ülemaailmseks jõuks, püüab lähmatada neid maksimaalse kiirusega, soovides alguses õiendada arved vene bolševikega, aga pärast oma isiklikega" ⁷⁶ rääkis V.I.Lenin imperialistide toleaege tegevuse kohta.

Imperialistid läksid üle avalikule, relvastatud võitlusele Nõukogude Venemaa vastu.

III pt. Imperialistide võimutsemine Nõukogude põhjarajoonides.

1918 - 1920 aastate välismaine sõjaline intervent- sioon meie maa põhjarajoonides, oli Nõukogude Vene- maa vastu suunatud rahvusvahelise kapitali sõja- käigu üks lüli.

Imperialistide eesmärk põhjas oli vallutada Murmansk ja Arhangelsk, kasutades neid linnu baasidena tungida siit Venemaa keskossa.

Esimene liitlaste dessant saabus Murmanski 9. märtsil 1918.a., ametliku ülesandega "kaitsta linna sakslaste pealetungi eest."

Oma sissetungimist maskeerisid inglise ameerika imperialistid "kokkuleppe" sõlmimisega Murmanski nõukoguga, mille eesotssa olid trotskist Jurjev ja temasugused nõukogude võimu alatuud reeturid.²⁷

Murmanski nõukogu oli imperialistidele vajalik sildina, tegelik võim linnas oli algusest peale liitlaste sõjanõukogu käes, kuhu kuulusid kohalolevad liitlaste kõrgemaad ohvitserid.

Märtsist kuni juuni kuuni 1918.a. intervendid koon- dasid põhjarajoonidesse suured väed ja valmistasid ette edasitungi Venemaa kesk- ja idarajoonidesse.

öukogude riigil ei olnud jõudu ja võimalust tol momendil asuda interveentide väljakihutamisele, Kogu maailma reaktsioonilised jõud püüdsid hävitada Oktoobri-revolutsiooni võite. Olukord oli väga raske - jaapanlased olid Kauas-Idas, Kornilov, Aleksiejev Kaukaasias, ja kontrrevolutsioonilised jõud tegutsesid kõikjal.

14. juulil öukogude valitsus avaldas protesti Inglismaa, Prantsusmaa ja Ameerika Ühendriikide sõjalaevade viibimise vastu öukogu vabariigi sadamas ja esitas nõude sõjalaevade viivitamatuse väljaviimiseks ⁷⁸

Protestile vastust ei järgnenud. Veel enam, juulikeskel saadeti Murma skisse uusi vägesid ja juuli algul oli Murma skis 16.000 liitlaste sõdurit. vägede juhatajaks määrati inglise kindral Poole.

Et öigustada masside silmis enda alatuid plaane sõlmiti 6. juulil Murma ski krai öukogu ja liitlaste vahel kukkulepe. Sel pol uad niigiti seaduslikku iseloomu, sest Murma ski öukogu ei esi da uad sel ajal enam öukogude võimu, kuna 1. juulil oli Jurjev öukogude valitsuse poolt kuulutatud väljaspool seadust olevaks. ⁷⁹

öukogude valitsuse uutele protestidele interveentide ei vastanud, jätkates oma vallutamispoliitikat arvestamata niigeid rahvusvahelise öiguse korme. veel enam, Murma skist hakkasid Ete te'i väed löü a poole mi ema, e de eesmärk oli vallutada Arha gelsk.

78. Утѣх, стр. 38-39

79. К. Г. Сямушевско уснеплекхуна, стр. 63

10. juulil vallutasid liitlased Kemi ja Soroka, kus ajasid laiali öökogude orga id ja tapsid kommunistid. Mudjugi saare vallutamise l, aug. avas tee Arhagelskisse. Liitlased olid üüid oma tegelikku palet näidatud. "vale ja pettusega püüsid nad seletada, et nad ei kavatse sööda venemaaga, kuid ise vallutasid Murmaski, seejärel Kemi. vallutatud rajoonides lasksid nad halastamatult maha meie seltsimehe, öökogude töötajaid" - iseloomustab V.I. Lenin liitlaste teguviisi.

Arhagelskis asus suur tagavara sõjavarustust, mis oli väga oluline öökogude valitsusele. 1918.a. kevadel, ette nähes hädakohtu V.I. Lenin ja J.V. Stalin saatsid siia erakorralise komisjoni, kelle juhtimisel õigeaegselt evakueeriti sõjavarustus, ehkki liitlaste diplomaatilised esidajad, eriti Fes cis, püüsid seda kõigiti takistada.

2. aug. 1919, a, valgekaartlased, liitlaste toetusel koos Trotski pooldajatega pa id Arhagelskis toime ko tr.-revolutsioonilise pöörde, moodustades marionetliku "valitsuse eesotsas ameeri ka age di Tsaikovskiga. ⁸⁰

See mäss oli orga iseeritud liitlaste poolt i g kergadad samaaegset pealetu gi li ale. Reeturite ja valgekaartlaste abiga vallutati 2, aug. Arhagelsk i g muudeti põhjarajoonides olevate i terve ssioo ivägede peamiseks baasiks.

80. Ткачев, Бурда с именами на дупмане в 1918-1920 г, стр. 136.

Intervendid kiirustasid arendama edasitungi Vologda ja Kotkas'e suunas , sest nad lootsid sel teel ühendada põhjarinde ja tšehhide poolt vallutatud piirkondi.

Rasket lahingut algasid 9.aug. Põhja-Dvinal ja Arhangelski-Vologda raudteeliinil. Alles selle fronti löigus Plesetskoi rajoonis õnnestus meil lõplikult peatada interventide pealetung. Lenin ja Stalini käsul varustati Põhjafronti kõige vajalikuga ja imperialistidel ei õnnestunud ka Kotkast vallutada.

Nõukogude vägede olukord põhjas oli väga raske. Esiteks oli neid seal vähe, mitte üle 9000 mehe ja nad olid halvasti relvastatud. Interventide vägesid oli 1918.a. septembris ainult Arhangelski lähistel ca 16.000, neist 6200 inglasi, 5200 ameeriklast, 1600 prantslast, 3000 valgekaartlast.

Kuna interventidel ei õnnestunud ühineda tšehhidega, siis seda vihasemalt ja halastamatumalt nad märatsesid vallutatud maaaladel nõukogude inimeste kallal. Nad ehitasid vanglaid Mugjagi "surma" saarele ja Jokange poolsaarele, kus piinati surnuks tuhandeid süütuid inimesi. Uhe aasta jooksul ühes neist vanglaist peeti kinni 38.000 inimest, mis tegi 9,5% kogu Põhja-krai elanikkonnast. Neist 8000 lasti maha ja 1020 inimest surid nälga, külma ja epi-deemiasse. Lenin kirjutas selle kohta, et "inglased ja ameeriklased käituvad kui vene vabaduse timukad ja sandarmid." 81

21.13.4. Reson, Comintern, T. 28, Comp. 188

Ameeriklaste sigadusi mäletatakse veel praegu kohalike elanike hulgas. Siit pärinev arst Maršavin, kes heideti ameeriklaste poolt vanglasse, jutustas, kuidas 2. septembril 1918.a. transporditi 119 vangi 300 valvuri inglase ja ameeriklase saatel parvel, milline seisis Pomorski sadamas. Parv oli ülevalatud veega, ja see oli kattunud jääga. Parvega viidi vangid Mudjugi vanglasse, kusjuures parvega kaldale ei sõidetud, vaid aeti inimesed alasti läbi külma vee, mille tagajärjel muidugi hiljem paljud haigestusid ja surid.⁸²)

Eriti toorelt käituti kommunistidega, keda pärast piinamist tapeti. Kuid kommunistid surid kartmatult ja vapralt. Kui Arhangelski nõukogu liikmel kommunist Stepan Larinovil taheti mahalaskmisel rätikuga silmi kinni siduda, siis ta ütles, et pole vaja, et "kui teil südametunistus ei luba meile otsa vaadata, siduge rätikuga oma silmad kinni, aga kommunistid julgevad surra avatud silmadega."⁸³)

Vallutades Nõukogude põhjarajooni organiseerisid ameerika imperialistid vallutatud maa põhjaliku röövimise. Selle tagajärjel purustati kalanduspaigad, veeti välja vabrikute sisseseaded. Murmanskisse ei jäänud peaaegu midagi väärtuslikku, sealt veeti välja varasid umbes 953.359.000 kuldrubla suuruses summas. Arhangelskist vedasid ameerika okkupandid välja 304.575 puuda lina, 43.779 puuda linnakiudu, 5.055 puuda taklaid jne.⁸⁴ Kõige ? p.

82) Шапаров, imp. 151.

83) Тымра, imp. 19

84. Тымра, imp. 17-18

selle eest nad ei maksnud absoluutselt midagi.)

Nõukogude korra kindlustamiseks oli vaja otsustavalt likvideerida hädaoht põhjast.

Lenin ja Stalin jälgisid tähelepanelikult sündmusi Põhjarajoonides ja 1918 .a. lõpul algas selle fronti regulaarne varustamine sõjamoona. Lenin instrueeris pidevalt Põhjafronti komandöre, andes täpseid juhtööre tegutsemiseks. Sellele vaatamata muutus olukord üha halvemaks. Detsembris 1918.a. Keskkomitee saatis Lenini ettepanekul Idafrontile J.V. Stalini ja Dzerziiski, kes energiliste abiõudega organiseerisid Vjatka kaitsmise ja paadid seisma liitlaste ja valgekaartlaste edasitungi. 1919.a. algul oli Punarmee lõplikult kindlustanud oma positsioone ja liitlastel ei õnnestunud Kotkase rajoonis enam edasitungida. Agedad lahingud toimusid Se kurski linna lähistel, kus tegutsesid ameeriklased. Se kurskis piiras Punarmee vaelase ümber, tulise partisaani Viogradovi juhtimisel, kolmest küljest. Kartes täielikku ümberpiiramist, põgenesid interveendid läbi metsa, loovutades linna. See tähendas tegelikult ameeriklaste plaanide purunemist Põhja- ja Idafrontide ühendamise osas. Se kurskist saadi palju trofeesid, nagu 21⁶ äeva, 15 suurtükki, 5000 kahurit, 2000 viitpüssi, 60 kuulipildujat j.e. 85)

Nõukogude väed jälitasid vaenlast, ja alles 65.km põhjapool Võstavkat õnnestus ameeriklastel ajutiselt kindlustuda.

1918-1919.a. talvel Punarmee saavutas eduka Emski ja Pieski suu as, igg interveentide käes olev maala kaha es pidevalt.

Üheks interveentide lüüasaamise põhjuseks oli asjaolu, et nende sõdurid ei tahtnud sõidida nõukogude vägede vastu

...ii 30.märtsil 1919.a. tõusis üles ameerika 339-as polk. Ülestõusnud sõdurid nõudsid vägede väljaviimist ve e aladelt, vastasel korral ähvardades üldise ülestõusuga. See kõik lõi sellise olukorra, et ameerika ja prantsuse interveidid olid sunnitud oma väed välja viima. Laevade laadimist alustati 3.juulil, oktoobris lahkusid viimased interveptide väed.

1920.a. veebruaris kehtestati kogu Põhjarajoonis samuti ka Arhangelskis ja Murmanskis nõukogude kord, liitlaste sõjaline interventsioon oli surjuand.

Oma kaheaastase interventsiooni ajal põhjarajoonides ameerika-inglise väed paidsid tohtu hulga kuritegusid. Oma võimu säilitamiseks nad metsikult poosid ja lasid maha nõukogude inimesi. Interventsiooni perioodil tapeti ja piirati suruks 111.730 rahulikku nõukogude inimest ja 29.231 inimest tehti interveptide poolt vigaseks. 86

Kui Murmanski maakonnas enne interventsiooni elas 54.000 inimest siis oli selle lõppedes seal 114.000 inimest, ülejäänud kas tapeti või põgenesid.

Interveptide "abistamise" tulemusena põhjarajoonidest oli välja veetud kõik väärtuslik.

Vaatamata erakordsetele abinõudele ei õnnestunud interveptidele vallutada põhjarajooni.

Kangelaslik nõukogude rahvas läks pealetulegile ja kihutas välja interveidid oma kodimaale põhjarajoonist.

Interveptide okupatsioon surjus.

IV pt. Ameerika imperialistid - Baltimaade rahvaste
vabaduse lämmatajad.

Polnud ühtegi osa Nõukogude Venemaast, mida po-
leks püüdnud oma mõju alla haarata Ameerika Ühendrii-
gid. Ka interventsiooni Baltimail, kohalike rahvaste
orjastamist juhtisid ameerika imperialistid, püüdes
takistada revolutsioonilaine levimist läände. Kõikjal
maha surudes töötajate initsiatiivi, juhtides ja orga-
niseerides laimukampaaniat Nõukogude Venemaa vastu asu-
sid imperialistlikud haid eesrindlike ideede leviku
tõkestamiseks organiseerima reaktsioonilisi puhverrii-
ke sotsialismimaa piirirajoonidesse.

Hulgaliselt suunati Baltimaadesse Ameerika Ühend-
riikide esindajaid, sõjalisi spetsialiste, ärimehi ja
spioone, kelle ülesandeks oli teha õnnestustööd nõu-
kogude rahva vastu ja organiseerida Baltimail kommu-
nistliku liikumise mahasurumist ning aktiivset sõjakäiku
Nõukogude Venemaa vastu. Seda kõike tehti sügavalt mas-
keeritult. Imperialistid jutlustasid Baltimail, et nen-
de eesmärgiks olevat rahvastele vabaduse ja enesemää-
ramisõiguse andmine. Nendega ühinesid "iseseisvuse"
loosungi all Baltimaade kodanlikud natsionalistid, ol-

les kohapeal imperialistide käsilasteks. Kui Trotski reeturliku poliitika tagajärjel Brest-Litovskis 1918.a. algul Saksa relvastatud jõud alustasid laiaulatuslikku pealetungi kogu rindel ja kui ^MLenini ning StStalini üleskutsele "sotsialistlik isamaa on hädaohus" ka Baltimaade eesrindlik elanikkond vastas aktiivse pealetungiga, palusid kodanlik-natsionalistlikud elemendid, alatult reetes oma rahva, Saksa valitsust viivitamatult okupeerida Baltimaad.

Baltimaad okupeeriti, vaenlane ähvardas tungida sisemaale. Bolševike partei organiseeris vastupanu ja 23.veebruaril saabusid töörahvale ja punakaardiväelastele appi V.I.Lenini ja J.V.Stalini poolt saadetud noore Punaarmee väeosad, kes veristes lahingutes Rakvere ja Narva vahel ning Pskovi all andsid saksa imperialistide vägedele otsustava vastulöögi ja panid seisma nende pealetungi revolutsioonilisele Petrogradile.

Hoolimata saksa okupatsiooni raskest poliitilisest ja majanduslikust survest ja ameerika imperialistide agentide bolševismivastasest propagandast algas Baltimail revolutsioonilise liikumise tõus. "Streigid Eestis, meeleavaldused Lätis ... , üldine revolutsiooniline käärimine Soomes, Poolas ja Lätis - kõik need on esimesed pääsukesed", iseloomustas J.V.Stalin olukorda Baltimail 1918.a. "pikematagi on selge" - kirjutas

m. M. - lõpuni

ta edasi, "et revolutsioon ja nõukogude valitsus neis piirkonnis on lähima aja küsimus". Et aidata töölisi ja talupoegi nende raskes võitluses organiseeriti Petrogradis Rahvasasjade Rahvakomissariaadi Eesti, Läti ja Leedu osakond, mis toimetas salaja Baltimaale brošüüre, lendlehti ja üleskutseid, kus selgitati tõe Nõukogude Venemaa ja selle rahva kohta.

Saksamaal 9. novembril puhkenud revolutsioon ja Saksamaa kapituleerumine löid Baltimaail võimaluse võimu üleminekuks töörahva kätte. Et seda takistada, upitati neis paigus võimule kodanlikud natsionalistid, kes kohe pöördusid ameerika ja inglise imperialistide poole palvega, et need ei lubaks Saksa okupatsiooni vägedel Eestist lahkuda sest, nad nähes Nõukogude Venemaal oma surma vaenlast, olid valmis oma kodumaad maha sahkerdama ükskõik kellele. "Wilsoni valitsus", külvati nende poolt üle telegrammidega, milledes härdalt paluti saksa vägede jätmist Eesti- ja Liivimaale.

Nii algas 11. novembril 1918. a. Baltimaadel tege- likult ameerika ja inglise sõjaline interventsioon von der Golzi vägedega. Lahingud, mis Punaarmee pidas no- vembris 1918 Narva all, olid lahinguteks ameerika ja inglise interventide vastu, sest saksa okupatsiooni- väed allusid Ententei ülemjuhatusesele.⁸⁸

Ameerika imperialistid saatsid Baltiriikidesse

87. J. V. Stalin, Teosed, kd. 4, lk. 163.

88. P. Vihalemm, Andmeid ameerika imperialistide inter- ventsioonist Balti riikides, lk. 62.

tohutul hulgal igasuguseid missioone, milliseid kand-
sid mitmesuguseid nimesid - Ameerika Punase Risti
missioonid, suurearvulised ameerika abi administrat-
siooni missioonid, "Noorte Meeste ja Noorte Naiste
Kristlike Ühingute" missioonid, sõjaväelised missioo-
nid jne. Kõik nad tegelesid ühe ja sama asjaga - Bal-
timaade muutmisega Ameerika Ühendriikide nõukogude vas-
taseks eelpostiks. Missioonide juhtimist teostas riigi-
departemangu esindaja, kogenenud luuraja John Gade,
keda ametlikult nimetati "Ameerika Ühendriikide erivo-
linikuks" Lätis, Eestis ja Leedus. ⁸⁹

Missioonidest oli kõige suurem ja arendas laiemat
nõukogudevastast kampaaniat ARA - American Relief
Administration (Ameerika abi administratsioon), kelle
tööd kõigis Euroopa riikides juhtis verine Nõukogude-
maa vastane, Maikopi nafta ekspluateerimisega rikkaks
muutunud, ameerika kapitalist Hoover.

Spekuleerides nälgivate töörahva hulkade arvel,
kasutasid USA imperialistid nn. toiduainete "abi" sel-
leks, et ässitada Nõukogude Vabariigi kallale temaga
piirnevaid kodanlikke väikeriike. V.Kingissepp kirju-
tas selle "abi" tõelist iseloomu paljastades, et "Vil-
son vahetab oma heeringaid aurava inimesevere vastu!..."
ja edasi "Närige Wilsoni heeringat, Eesti proletariaadi
lapsed! Aga iga suutäiega sööge enesesse ka piirita

viha ja põlgust nende kullajumalate vastu, kes teile saia annavad ja ütlevad: näe, siin on, võid süüa - aga enne mingu sinu isa ja vend ja tapku minu vaenlasi." ⁹⁰

Ameerika "abi" reklameerisid ameerika imperialistid, kui Ameerika Ühendriikide välispoliitika printsiipide "suure õilsuse" väljendust. Pöördudes presidendi poole, kirjutas polkovnik House: "Me oleme kõige suuremeelsem rahvus, meie liitlased aga juhivad omakasupüüdlikest poliitilistest huvidest". Sellise demagoogi eesmärk oli eesrindlikule inimkonnale tõestada, et ARA tegevuse eesmärk olevat nälgijate, viletsuses elava elanikkonna siiras ja tagamõtteta abistamine.

Niisuguste meetoditega organiseeriti nõukogude vastaseid vandenõusid ja puhverriike, et neid ära kasutada võitluseks Nõukogude Venemaaga. Lämmatades von der Goltzi abiga leedu ja läti rahva demokraatlikke, progressiivseid jõude. Ameerika-inglise imperialistide toetusel tegutsesid Baltimaadel valgekaartlikud väesalgad Narva lõigus ja Pakovi lõigus. Petrogradi ähvardasid valgesoomlased. Kogu loodearmee ülemjuhatajaks oli kindral Judenits.

Et maha suruda ja verre uputada tööliste võitlus nõukogude võimu eest upitati "iseseisvate" Baltimaade

90. V. Kingissepp, Võitlus Ameerika-inglise imperialistide ja nende käsilaste vastu, lk. 30.

valitsuste etteotsa Wall-Street'ile kuulekad teenrid, kes "... Saksa täakide toetusel ja najal ja "soome li-
 hunikkude abil,⁹¹ võimule tulid ning Baltimaade rippuma-
 tusest, sõltumatusest ja demokraatlikust riigikorrast
 valetama hakkasid. Neid "iseseisvaid" valitsusi juha-
 tati ja õpetati pidevalt ameerika-onude poolt. Kuid
 nende "iseseisvuse" kehtestamine läks väga visalt,
 mida 7.I 1919.a. ka admiral Sinkler kurtis USA riigi-
 sekretärile kirjutades, et Eesti ja Läti valitsused
 ei oska oma ülesannetege toime tulla ning on saamatud.
 Lätis Baltimaade rahvad ei tunnusta oma valitsejateks
 kodanlikke natsionaliste ja esimesel võimalusel kihu-
 tavad nad minema. Õiglase kättemaksu eest on Ulmanis
 sunnitud põgenema Liibavisse ja paluma 24.I 1919.a.
 ameerika kolonisaatoritelt raha ja relvi "oma iseseis-
 va valitsuse taastamiseks".⁹²

1919.a. veebruarikuus võttis USA valitsus tarvi-
 tusele terve rea abinõusid puhvervalitsuste olukorra
 kindlustamiseks. Nii tegi 10. II riigisekretär Lansing
 presidendile ettepaneku saata Baltimaadesse USA sõja-
 line missioon. Selle käsutusse anti 15.000 dollarit
 ja juhatajaks määrati kolonel Varvick Greene. Missioon
 saabus Baltimaale märtsi lõpul, ja ülesandega organi-
 seerida nõukogude vastast sõda.⁹³

91. V. Kingisepp, Iseseisvuse ikme all, lk. 5.

92. Mjelnik, imp. 206.

93. Benjamins, lk. 125.

15.veebruaril saatsid Leedu ja Eesti valitsuste delegatsioonid Ameerika Ühendriikide käsu kohaselt Pariisi "rahukonverentsidele" telegrammid, kus alandlikult palutakse mõlema riigi iseseisvuse ja sõltumatus tunnustamist ja esindajate lubamist konverentsile.

Baltimaade valitsuste tunnustamist ei toimu, sest Greene ei soovitanud seda, kirjutades valitsusele, et tunnustus oleks praegu ebatark samm, ^{see} Sel rahvusel on vähe või pole üldse kogemusi iseenda valitsemiseks, ja on vähe millele rajada oma usku, et see õnnestuks. Pidevalt kasvavad radikaalsed tendentsid on ilmsed. Siin tunnustab Greene ^{100%} ise, kui nõrgad oleksid sellised valitsused iseseisvalt jäetuna.

Ameerika ja liitlaste kontrrevolutsiooniliste jõudude toetamise tulemusena on 1919.a. kevadel Baltimaadel ~~77.500~~ meheline saksa okupatsioonivägesid: landesveerlasi 3500 meest ja kodanlikke Läti 3500 meheline vägi. ⁹⁴ See mustsajaliste armee rõhus eesrindlikke inimesi, rüüstades ja põletades Baltimaid.

Eriti veriselt tegutsesid saksa väed, kelle kohta Greene tunnustab, et ilma sakslasteta maa oleks kiiresti üle ujutatud Bolševismiga ^{kega} ja ilma nende viibimiseta maal, oleks seal täielik anarhia ja bolševism. ⁹⁵

Pidevalt suurendati interventide poolt Judenitsi ja Baltimaade reaktsiooniliste jõudude abistamist nii

94. K. gearman ~~...~~ usmep. hercyun, imp. 46.

95. P. Vihalein, lms 61.

toiduainetega kui ka relvadega. Judenitši armee kui ka kõik teised Balti riikides olevad reaktsoonilised jõugud relvastati täielikult Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa poolt. Leedu sõjaministri asetäitja teatas avalikult, et nende armee loomine sai võimalikuks sellepärast, et nad said sõjamoona Ameerikast, Prantsusmaalt ja Inglismaalt. Päts läks veelgi kaugemale, paludes uue valitsuse moodustamisel 3.mail 1919.a. end abistada umbes 5000-mehelise sõjaväe või mõne sõjalaeva andmisega.⁹⁶

Laskemoona ja relvastuse sissevedu Ameerikast toimus salaja. Relvad saabusid kastides etikettidega "arstimid", ning relvade mahalaadimist toimetasid ameerika brigaadi ohvitserid.⁹⁷

Selliselt ettevalmistatuna võtsid Rodzjanko-Judenitši väed 1919.a. mais-juunis ette sõjakäigu Petrogradile, eesmärgiga vallutada Petrograd ja kergendada sellega Koltšaki pealetungi. "Vallutada Krasnaja Gorka, see Kroonlinna vöti", iseloomustas J.V.Stalin Rodzjanko-Judenitši sõjakäiku, "ja kindlustatud rajooni seega nõrgestada, tõsta mässu fortides ja tulistada Petrogradi, et ühendada üldine pealetung üldise segaduse momendil mässuga Petrogradis, ümber piirata ja vallu-

96. P. Vihalein, lk. 60.

97. Besjozkin, lk. 130-131.

tada proletaarse revolutsiooni kolle, - niisugused olid vaenlase kalkulatsioonid.⁹⁸ Kuid vaenlaste kavatsused ei teostunud. J.V.Stalini juhtimisel purustati pealetung, "Krasnaja Gorka ... võideti Balti meremeeste võimsa löögiga merelt ja maalt kiiresti Nõukogude Venemaale tagasi"⁹⁹ ja Judenitši väed paisati tagasi Eestisse.

Intervendid ei loobunud oma kavatsusest vallutada Petrograd. Samaaegselt Denikini varustamisega lõunas, saadeti Judenitšile uus relvastus.

Tegevusühtsuse saavutamiseks püüti valgekaartlike kindralite ja väikeriikide kodanlike valitsuste tegevust kooskõlastada, moodustades aug. 1919.a. nn. loode-"valitsus" Pskovi, Novgorodi ja Petrogradi provintside jaoks.¹⁰⁰

Koos võitluse organiseerimisega lepiti ka kokku Baltimaade tuleviku küsimustes. Wilson, Lloyd George'i ja Clemenceau valitsused tunnustades ~~Каннама~~ Koltšakit Venemaa "ülemvalitsejana", nad olid nõus ka Koltšaki seisukohtadega Baltimaade suhtes. "See" tunnustatud" ülem- või isevalitseja tunnistas omakorda ainult Poolamaa lahkulöömist Venemaa küljest, lubades Eestile, Lähtile, Leedule "laialdast" autonoomiat.¹⁰¹ Sellega olid

98. J. V. Stalin, Teosed, kd. 4, lk. 261-262.

99. J. V. Stalin, Teosed, kd. 4, lk. 262.

100. Berjozin, lk. 135.

101. V. Kingissepp, Võitlus..., lk. 41.

nii liitlased kui ka "iseseisvate riikide iseseisvad valitsused" nõus, sest et Eesti (sama kehtib teiste Baltimaade kohta - ~~A.K.~~) Koltšaki kätte mängida - see oligi tõeliselt kodanliku poliitika tuum, mis oli varjul iseseisvuse ja demokraatia kesta all.

Järjest aktiivsemalt asus rahvas bolševikke toetama. See kajastus ka Greene aruannetes, kui ta kirjutas Eesti sõjaväe väeosa üleminekust bolševike poolele ja kommunistide arvu tunduvalt kasvust (Tallinnas olla neid ¹⁰² 350).

Rahvamasside aktiivne tegutsemine kutsus välja reaktsiooniliste valitsuste ja liitlaste ühise verise valge terrori. Üle kogu Eesti, Läti, Leedu tapeti tohtu hulk süütuid inimesi. Tõeliselt mõisteti surma ainuüksi salakaebuse põhjal, ilma igasuguse kohtuta. V. Kingissepp kirjutas, et "Eesti proletariaadil on õigus ühes Kommunistliku Internatsionaali esimese kongressiga ütelda: "Võitluses kapitalistliku korra alalhoidmise pärast tarvitab kodanlus kuulmatuid viisisid, mille kõrval kahvatavad kõik keskaja, inkvisitsiooni ja asumaade röövimise koledused..." ¹⁰³ 1919. a. juunis tapeti Riias mõne päeva jooksul ilma kohtuta 2000 inimest ja van-

102. P. Vihalemm, lk. 65.

103 V. Kingissepp, Iseseisvuse ikke all, lk. 54.

gistati 4000. Tapetute laibad lebasid 4-5 päeva tänavatel virnas. Vangistatuist lasti keskvangla õues iga päev 60-80 inimest maha. Samal päeval kui vanglat "küllastas" Ameerika esindaja Kennau hukati seal 48 meest ja 16 naist.¹⁰⁴

Taolisi massilisi mahalaskmisi toimus kõikjal, samal ajal kui kodanlus karjus üle maailma demokraatiast, iseseisvusest ja vabadusest. Selline verine *tenor* leidis täit heaks kiitu ameerika esindajate poolt. Nii kirjutas Ameerika esindaja 10.-13. juunil 1919. a. toimunud Tartu tagavara pataljoni ülestõusu verise mahasurumise kohta: "... olen rahuldatud, et Eesti valitsus käsitles seda asja väga rahuldaval viisil..."¹⁰⁵

Algas Entente' teine kombineeritud sõjakäik. Denikinit toetas Judenitš Baltimailt alustades võimsat pealetungi Petrogradi vallutamiseks. "Olukord kujunes hädaohtlikuks, sest 20. oktoobril jõudsid inglise tankidega varustatud Judenitši armee ja teda külgedelt toetavad kodanliku Eesti väeosad Petrogradi lähisteale. Lääne-Euroopa ajakirjandus pasundas juba Petrogradi peatselt vallutamisest. Aga Petrogradi kangelaslik proletariaat asus rinnaga kaitsma revolutsiooni hälli ja Judenitši väed purustati ning hädaoht Baltimailt lik-

104. P. Vihalem, lk. 62.

105. Sealsamas.

videeriti. Peale seda Judenitš enam ei toibunudki.

Entente'i riigid kõvendasid oma tegevust Balti-
mail ja hakkasid jutlustama nn. "iseseisvusest". See
tähendas uut poliitikat Baltimaade suhtes, nende maade
lahtikiskumise poliitikat Venemaast. See tähendas Bal-
timaadest puhverriikide moodustamist, sest et kui bol-
ševism ujutab täiesti üle selle territooriumi, siis
tungib ta edasi lääne poole ja toob punase hädaohu
vahetult Lääne-Euroopale lähedale... Sellepärast on
meile oluline, et see lääne ukseava Venemaa juurde
hoitakse vaba bolševismist" ¹⁰⁶ - kirjutas Greene oma
järjekordses aruandes.

Balti riikide kaudu püüdsid Ameerika Ühendriigid
saata oma spioone, diversante ja luurajaid Nõukogude
Venemaale. Sellest räägivad telegrammid, mis John Gade
(USA erivolinik Balti riikides) saatis riigisekretäri-
le. Ühes nendest kirjutas Gade, et "... Läti valitsus
osutab võrdlemisi meeeldi teene Ameerika Ühendriiki-
dele, lubades 150. välismaalasel, kellest on jutt, maa-
buda Liibavis, garanteerib nende edasitoimetamise bol-
ševistliku rindeni ja tagab nende rindest ülemineku." ¹⁰²
See dokument paljastab Ameerika Ühendriikide teravalt
vaenulikku poliitikat Nõukogudemaa suhtes, ja näitab
ühtlasi väikeriikide puhvervalitsuste vaenulikku ise-

106. P. Vitkalov, lk. 59.

107. Benjozkin, lk. 138.

loomu esimese vaba maa suhtes maailmas, ning nende täielikku iseseisvusetust.

Ameerika imperialistid segasid pidevalt endid nende siseasjadesse, kirjutades ette nii sise kui ka välispoliitikat. Nii esitati Eesti valitsusele ultimaatum, kus keelati agraarseaduse elluviimine enne liitlaste seisukoha võtmist. Nii võimutses Baltimaail ameerika ja inglise imperialism, ning püüdis neid maid õhutada sõja jätkamisele Nõukogude Venemaaga. Kõige enne olid sunnitud rahulepingut sõlmima revolutsioonilise ülestõusu kartusel kodanlikul Eesti valitsus ja vastu võtma Nõukogude valitsuse rahu ettepaneku aastase hilinemisega. 2.II 1920.a. kirjutati Tartus alla Nõukogude Venemaa ja Eesti vahelisele rahulepingule. Lenin kirjutab selle kohta, et rahuleping Eestiga on võit, mis "omab hiiglaslikku ajaloolist tähtsust, sest ta on saavutatud ilma vägivalla tarvitamiseta, see võit on saavutatud ülemaailmse imperialismi üle, tänu sellele võidule saavutavad bolševikud kogu maailma poolehoidu..."

1920.aasta jooksul sõlmiti rahulepingud ka Läti, Leedu ja Nõukogude Venemaa vahel.

Ameerika imperialismi ja kogu maailma reaktsiooniliste jõudude vastutõötamisel ei õnnestunud Baltimaade rahvastel neil võitluspäevil kätte võita vabadust. Im-

perialism määras töörahvale kahekümneaastase orjapõlve, missuguse aja jooksul tal tuli alluda natsionalistliku kodanluse verisele diktatuurile.

Kuid püsima jäi eesti rahva unistus liituda vabade Nõukogude Venemaa rahvastega. See soov arenes kahekümne aasta jooksul selliseks võimsaks jõuks, mis suutis minema kihutada Baltimaadelt imperialistid ja luua Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi.

I. pt.

Ameerika Ühendriikide Nõukogude Venemaale
vaenulik poliitika Pariisi "rahukon-
verentsil."

Samal ajal kui toimus verine, halastamatu inter-
ventsioon Nõukogude Venemaa vastu, valgekaartlaste
mässud liitlaste toetusel, kutsuti kokku nn. "rahu-
konverents Pariisis."

Venemaa oli raudses relvade rõngas, tema sisemu-
ses käärised valgekaartlased. Imperialistid olid oma
võidus kindlad, sest nende arvates polnud maailmas
niisugust jõudu mis oleks olnud suuteline vabastama
Venemaa.

Kuid 1918.a. ja 1919.a. algus tõi interventidele
mõningaid raskusi.

Seoses Saksamaal alanud revolutsiooniga ja ülemaa-
ilmse revolutsiooni tõusuga oli kasvanud poolehoid
nõukogude korrale, oli hädahoht, et imperialistlike maa-
de töötajad toimivad oma vene vendade eeskujul.

Teiseks, oli raske jätkata maailmasäja lõppemise
tõttu interventide ja valgekaartlaste varustamist
relvastusega, viia omi vägesid Venemaale - ning samal
ajal veenda rahvaid ~~endi~~ mittevahelisegamise poliiti-
kast Venemaa suhtes.

Uus olukord nõudis uut taktikat, nõudis Venemaale
otsustava lõpu tegemist. Uute võuete leidmiseks inter-

ventsiooni jätkamiseks ja laiendamiseks oligi kutsutud kokku 1919a. algul Pariisis nn. rahukonverents, kus "rahuingli"osa mängis Wilson.

Ametlikult oli kongressi eesmärgiks Saksamaaga rahu-
lepingu väljatöötamine, kuid tegelikult oli konverentsi
eesmärgiks - nagu eelpool mainitud - võitluse intensiiv-
vistumine Nõukogude Venemaa vastu.

USA - Wilsoni - eesmärk oli rahukonverentsi töö
käigus kindlustada Ameerika Ühendriikide ülemvõim kogu
maailmas, selleks, organiseerida Bolševismi purustamine,
rikkamate venemaa^{maailade} andmine Ühendriikide mõjusfääriks,
takistada Inglismaa ja Prantsusmaa tugevnemist Saksa-
maa arvel, Jaapani käest võtta võtmepositsioonid Vaikse
ookeani piirkonnas.

Umber taolised plaanid olid ka Inglismaa, Prantsus-
maa ja Jaapani esindajatel.

Venemaa suhtes oli USA seisukoht fikseeritud doku-
mendis, mis kandis nimetust "Kommendaarid 14. - punktile".
See dokument, seal avaldatud seisukohad näitasid kogu
maailmale, et Wilson alatult valetas kui ta 8.I. 1918.a.
kuulutas, et USA kaitseb Venemaa rahvaid ja annab neile
"täiesti piiramatut võimalust otsustada oma poliitilise
korra ja rahvuspoliitika üle ja garanteerib talle sü-
damliku vastuvõtu vabade rahvaste perre selle valitsus-
vormi juures, mille ta ise endale valib" ¹⁰⁸

108. Архив народного Китая, т. IV, стр. 154.

Kommandaarid nägid ette aga Venemaa tükeldamise, temalt Baltimaade, Valgevene, Ukraina, Kaukaasia ja Kesk-Aasia ärakiskumise, et nendel maaaladel koos sellega kukutada nõukogud ja kehtestada ameerika imperialistidele kuulekate marionetlike valitsuste võim. See plaan kinnitas veelkord V.I.Lenini väidet, et need (ameerika imperialistid . A.K.) peavad oma põhiliseks ülesandeks maailma bolsevismi lämmatamise."

b"Venekäsimuse" arutelu - seega Venemaa purustamise plaani väljatöötamine algas juba enne ametlikku "rahukonverntsi" avamist. Selleks ettevalmistavel istungil marssal Fosh (Prantsusmaa) nõudis suurejoonelise sõjakäigu organiseerimist Venemaa vastu, koos Saksamaal olevate vene sõjavangide kaasatõmbamisega. Wilson juba siis astus välja avaliku interventsiooni plaani vastu jäädes truuks kahepaikse mängu taktikale.

Kongressil jätkus pinev interventsiooni vormide ja viiside otsimine. Edaspidise tegevuse küsimused oli kaks seisukohta:

- 1) Lloyd George ja Wilson, arvestades revolutsioonilise liikumise kasvu Läänes, soovitasid varjatud interventsiooni jätkamist;
- 2) Clemenceau ja Churchill olid avaliku sõjalise interventsiooni jätkamise ja laiendamise poolt.

109. Трудна, Тростинск, стр. 122

110. Уфа, стр. 80.

Wilsoni initsiatiivil, konverentsi ajal, diplomaatiliste abinõudega, Bulliti missioonija Hooveri plaanide abil, saavutada Venemaa alistamine - ebaõnnestusid, Nüüd nõustus ka Wilson avaliku võitluse organiseerimisega Nõukogude Venemaa vastu,

algas Entente'i esimene sõjakäik - algas avaliku, sõjalise interventsiooni periood, algas raske võitlus nõukogude võimu olemasolu eest.

Eelpool mainitu alusel nägime, et Pariisi "rahukonverents" tegeles põhiliselt Venemaa vastu peetava sõjalise interventsiooni meetotite väljatöötamisega, Venemaa tükeldamise ja jaotamise küsimustega.

Kuid ühtegi Pariisi "rahukonverentsist" osavõtja lootused ei täitunud, Venemaa rahvad ei tahtnud uuesti langeda julma kapitalismi rõhumise alla ja oma partei juhtimisel ajasid nurja "rahukonverentsi" ostused. Väitis uus, kõrgem ühiskonna vorm, võitis sotsialistlik kord.

-----ö

VI pt. Ameerika imperialism - Entente'i sõjakäikude
juhtija ja organiseerija.

Noorel Nõukogude vabariigil algas 1919.a. uus periood võitluses maailma imperialismiga. Algas Entente'i riikide esimene kombineeritud sõjakäik. Kuni selle ajani USA valitsus püüdis varjata oma osavõttu interventsioonist, peites oma tõelise poliitika silmakirjalike fraaside taha, rääkides oma heasoovlikust suhtumisest Venemaasse. Nüüd aga liitlaste poolt Koltsaki kui Venemaa ülemvalitseja tunnustamisega muutus olukord.

Wilson paljastas oma tõelised eesmärgid ja näitas kogu maailmale mille nimel saatis USA varustust, relvastust ja sõdureid Venemaale.

Inglaste ja prantslaste laevad olid Mustal merel, nende sõjaväed Odessas ja Taga-Kaukaasias, Judenitš ähvardas Petrogradi, ameeriklased ja inglased olid vallutanud Venemaa põhjarajoonid, jaapanlased tegutsesid Kaug-Idas, - selline oli olukord kui admiral Koltsak alustas oma pealetungi Siberist, Omskist.

Oma pealootuse panid liitlased sellale Koltsakile.
"Temale allus kogu kontrrevolutsioon Venemaal" -
rääkis V.I. Lenin Koltsaki pealetungist- "Rahvusvahelise

se kapitalistide kõik jõud tahavad sellel kevadel anda meile viimase lahingu... Koltsak pani liikvele kõik oma reservid, tal on vabatahtlikke-valgekaartlasi, bandesid väga aukartustäratavate möötmatega, ta saab abi Ameerikast ja Inglismaalt, relvastust ja tagavara osi hiiglasuurel hulgal." ¹¹⁴

"...Koltsakile andis abi kogu Euroopa kodanlus. "...Siberi liini kaitsesid poolakad ja tsehhid, oli ka itaallasi ja ameerika ohvitseri-vabatahtlikke." ¹¹⁵

Ameerika ruttas esimesena Koltsakiga tihedaid sidemeid looma. USA esindaja Harris külastas esimesena Entente'i diplomaatidest Koltsakit, lubades talle igasugustabi. See lubadus realiseeriti, ameerikast saabus kontrrevolutsionäärile pidevalt relvastust: aasta alul 112.945 vintpüssi ja 15 miljonit padronit, Koltsakile avati peaaegu piiramatu krediit jne. Entent'i valitsused olid kindlalt veendunud, et Koltsak on võimeline kukutama Nõukogude valitsuse.

Hästi relvastatuna ning toetatuna kogu maailma reaktsiooniliste jõudude poolt alustas Koltsak pealetungi mille eeskärgiks olid ühineda Denikini vägedega ja põhjarajoonides tegutsevate liitlaste väeosadega.

märtsis langesid valgete bandede kätte Ufa ja

114. B. H. Лесун, Советский, Т. 29, стр. 232-233.

115. B. H. Лесун, Советский, Т. 29.30, стр. 59.

Buguruslan, hädaoht ahvardas Kaasait ja Samaarat. Koltsaki ajutine edu võeti maailma imperialistide poolt vastu röömuhõiskega.

"veemaa ülemvalitsejat rutati toetama liitlaste poolt. Vladivostokis mis toimus kindral Gravesi ja konsul Harrise osavõtul, otsustati Koltsakile avada krediiti 125 miljoni dollari ulatuses, ja vilsoni täieliku heakskiitmisel ja nõusolekul anti Koltsakile üle suured täiendava relvastuse, riietuse, toidumööda tagavarad. 116

Koltsak tasus interveentidele Kaasasis röövitud kullaga. USA imperialistidele kaati Vladivostokis Saighai panga osakonna kaudu üle kulda 2.547.588 dollari väärtuses, kuid suur osa relvastust sai Koltsak täiesti tasuta.

On selge, et ilma ameerika relvadeta, ilma ameerika toetusteta ja dollariteta poleks olnud verist Koltsaki sõjakäiku, ja see sõjakäik oli tegelikult ameerika imperialistide sõjakäik.

Alustanud, vastavalt interveentide käsule sõjakäiku tungis Koltsak peagi Volgani. Imperialistid juubeldasid, ruttasid tungustama valgekaartlikku rühmi veemaa valitsejaks.

Kuid Koltsaki pealetung oli määratud tema algusest peale läbikukkumisele, sest massid ei toetanud teda, veemaa rahvas ei tahtnud uuesti elada kapitali ikke all.

Viha ja vihkamise kutsusid öökogude rahva hulgas esile kolonisaatorid-interveentid, kes püüdsid heita meie rahvast orjusse ja sõltuvusse.

See viha kujunes selleks võimsaks jõuks, mis purustas kõik meie kodumaa vaelased, ka Koltsaki.

rika Ühendriikide töölitajate-kapitalistidele kangelas-
likku vastupanu."

Koltšaki purustamiseks organiseeris Nõukogude valit-
sus bolsevike parimad jõud ja 1919. a. aprillist algas
Koltšaki taganemine. Õigel ajal meie valitsus saatis
idariindele J.V. Stalini, kelle poolt väljatöötatud ~~skava~~
kohaselt 1919. a. lõpuks Koltšaki avantüür täielikult
purustati.

Hinnates Entente'i esimese kombineeritud sõjakäi-
gu läbikukkumist, kirjutas V.I. Lenin, et "meie võidul Kolt-
šaki ja Judenitši üle, nende rahvusvahelise kapitali
teenrite üle, on suur tähtsus..." ¹¹⁷

Entent'i riigid, nähes Koltšaki sõjakäigu läbi-
kukkumist hakkasid Nõukogude riiki ahvardama näljaga
ja kuulutasid 1919. a. oktoobris ametlikult välja blokaa-
di Venemaa suhtes,

See deklaratiivne samm, ettevõetud bolsevike hirmu-
tamiseks, midagi ei muutnud tegelikult. Nõukogude Vene-
maa suhtes oli see blokaad olemas 1917. a. oktoobrist.

Blokaadi ~~in~~ initsiaatoriteks olid Ameerika Ühendriigid
kes rangelt pidasid oma missioonide, spioonide ja agen-
tide kaudu range kontrolliallriike, nõudes neilt igalt
ühelt täpset blokaadi tingimuste kinnipidamist. V.I. Le-
nin andis iseloomustuse ameerika-inglise imperialistide
sellisele poliitikale kõneldes: "Osutus, et inglased
ja ameeriklased, esinedes Vene vabaduse timukate ja

sandarmitena, nagu seda osa täitis vene timukas Nikolai I, mitte halvemini kuningatest, kes täitsid timuka osa kui nad lämmatasid Ungari revolutsiooni. Nüüd on selle osa endale võtnud Wilsoni agendia. Nad lämmatavad revolutsiooni Austrias. nad mängivad sandarmi osa, nad esitavad Sveitsile ultimaatumid: me ei anna vilja, kui te ei astu võitlusse bolsevistliku valitsuse vastu. Nad ütlevad Hollandile: te ei tohi lubada enda juurde nõukogude saadikuid, muidu - blokaad. Meil on lihtne rels - jäljasilmus. Sellega nad lämmatavadki rahvaid." ¹¹⁸

Et V.I. Lenin õieti mõistis USA riigitegelaste poliitikat näitab riigisekretär Lansing' u kiri Entente' i suurriikidele. Seal Lansing hoiatas, et USA valitsus keelab sidemepidamise territooriumiga, kus on võimul bolsevikud, ei anna ühelegi ameerika laevale luba sõita Baltmere sadamatesse, samuti keelab passide väljaandmise isikuile, kes soovivad külastada neid rajoone. See oli blokaadi silmuse lõplik kokkutõmbamine. ¹¹⁹

Blokaadi laiendatakse ka nn. neutraalsete riikide kaasatõmbamisega. Ameerika ettekirjutuse kohaselt pöörus Clemenceau lo. okt. "rahukonverentsi" nimel neutraalsete riikide - Rootsi, Norra, Taani, Hollandi, Soome, Hispaania, ja Venetsueela poole noodiga, tehes neile ettepaneku ühineda Kõrgema Nõukogu otsusega Venemaale majandusliku surve avaldamise kohta. ¹²⁰

Nälja-blokaadi organiseerimisega üheaegselt valmistatid Entente' i riikide poolt teist kombineeritud sõjakäiku Venemaa purustamiseks. Lõunarinne muudeti

118. В. И. Ленин, Социализм, Т. 28, стр. 188.

119. Березкин, стр. 147.

120. Березкин, стр. 148.

seekord pearindeks. Neljasteist kümnest riigist kes saatsid relvastust Denikinile, oli USA jääd kõige agaram. V.I.Lenin kirjutas selle kohta, et "nüüd välismaised kapitalistid teevad meeleheitliku katse taastada kapitali ike Denikini vägivaldse sissetungiga kaudu, kellele nemad, nagu kunagi Koltsakile, annavad abi ohvitseride, sõjamoona, varustuse, tankide jne, jne näol." ¹²¹

Juba 1919.a. alul USA saatis suure missiooni, alam-polkovnik Rigges'i juhtimisel, Odessasse, Bessaraabia-sse, Ukrainasse ja Krimmi. Missiooni ülesandeks oli organiseerida kohtadele ameerika kasuks tegutseva võrk ja abistada ning võitlusele õhutada seal olevaid kontr-revolutsioonilisi jõude, ning järele uurida loodusvarade kasutamise võimalusi. See kõik nõitas, et ameerika agressiivne imperialism tundis juba tollal suurt huvi Venemaa lõunaalade vallutamisest.

Denikin varustati esmaklassilise relvastuse ja rikkalike püssirohu tagavaradega. Nii tellis Koltsak talle USA-st 300.000 srāpnelli, 72,000 vintpüssi, 235.000 paari saapaid jne. Ameerika toimetab Novorossiiskisse pidevalt tuhandeid tonne relvastust ja sõjamoona. ¹²²

Liitlaste soovi ja nõusoleku kohaselt alustas Denikin 1919.a. suvel suurt pealetungi, jõudis Volgani, okupeeris Tsaritsõni, Donimaa, Krimmi, suure osa Ukrainast ja osa Voroneži kubermangust. Trotski tegevuse tõttu jõudis Denikin välja Tuulani.

121. B. H. Lenin, *Сочинения*, Т. 29, стр. 402.

122. Березкин, стр. 149.

123. Тымра, стр. 26.

Denikini edasitungi soodustas Judenisti samaagene kal-
laletung Petrograadile, Koltsaki aktiviseerumine siberis
jne.

Nõukogude vabariigi seisund kujunes väga räsiseks.
Partei asus ogganiseerima otsustavat vastupanu. V.I. Lenin
kutsus töölisi ja talupoegi ülesse päästma kodumaad.
Trotski kõrvaldati ja J.V. Stalin esitas Keskkomiteele
Denikini löömiseks uue kava, mis nägi ette pealöögiandmi-
st läbi Harkovi-Donetsi basseini Rostovi. Nende rajoonide
tihe raudteevõrk tagas kiire edasiliikumise võimaluse ja
kindlustas sõjaväe varustamise kõige vajalikuga.

J.V. Stalini juhtimisel, sellise kava alusel vapper
Punaarmee purustas Denikini, kes selle tagajärjel oma ar-
mee riismetega kiiresti löunasse taganes.

See tähendas Entente'i teise kombineeritud sõjakäigu
läoikukkumist.

Intervendid veel pärast Denikini purustamist jätkasid
tema intensiivset relvastamist, mitte taibates, et Deni-
kinei suuda enam ettevõtta teist pealetungi. Nii veel
1920. a. jaanuaris saatsid ameeriklased Novorosiiskisse
transportlaevaga 5600 tonni sõjamaterjali Denikini jaoks. 124
Ka eilse vaenlase, Saksamaa kaasatõmbamine Denikini abis-
tamiseks ei suutnud päästa kontrrevolutsioonilise rööv-
armee hukkumist, kes lõplikult Punaarmee poolt hävita-
ti 1920. a. algul.

Kahe Entente'i riikide sõjakäigu purustamise Puna-
armee poolt andis Nõukogude vabariigile üürikese hinge-

tõmbeaja ja tõstis tunduvalt tema autoriteeti rahvusvahelises mastaabis. Need võidud näitasid, et nõukogude kord on elujõuline, ja et ta kommunistliku partei juhtimisel kujutab endast võitmatut jõudu. Nõukogude rahva võit süvendas kogu maailma töölisklassi usku ekspluateerijate ikkest vabanemise eest peetava võtluse üritusse ja viis Ida rahvaste rahvusliku vabadusliikumise tugevnemisele.

Kõik see süvendas veelgi imperialistide viha, kes meeleheitel haarasid iga vahendi järele, et nõukogude võimu hävitada. Nad asusid uue interventsiooni organiseerimisele pannes peaosa selles panide-Poolale ja parun Wrangelile. Need olid V.I. Lenini ütleiseloostuse järgi rahvusvahelise imperialismi kaks kätt millega see katsus kähgistada nõukogude maad.

Poolakate ülesanne oli vallutada Nõukogude Ukraina Dnepri paremal kaldal. Neende plaani toetasid kõigiti Ameerika Ühendriigid, "kes nägid panide-Poolas Nõukogude Venemaa vastase nn. "Sanitaarjooni" peamist lüli, põhilist platsdarmi kallale tungiks Nõukogude vabariigile."

Juba 1919. a. alustas USA Poola panide ettevalmistamisega sõjakäiguks Nõukogude maa vastu. Seitsme kuu jooksul saadeti Poolasse toitaineid rohkem kui 50 milj. dollari eest ja sõjavarustust 60 milj. dollari eest. Veel enam, Hoover andis Poola valgekaartlastele laste abistamiseks määratud toitaineid kogused 23 milj. dollari väärt-

125. Lk / 15 ajalugu. Lühikursus, lk. 226

tuses. 1920a. "müüdi" USA poolt Poolale lennukeid, tanke, kahureid jne 10 milj. dollari eest, alandatud hindadega. Prantsusmaal formeeriti ameerika lennurite eskadrill, mis asus sõudma Poola-päride armees. J.V.Stalin kirjutas, öieti et "...ilma Entente'i toetuseta Poola ei oiks saanud organiseerida oma kallaletungi Venemaale, et ... Inglismaa koos Ameerikaga igati toetavad Poola pealetungi relvadega, riidevarustusega, rahaga ja instrutoritega." ¹²⁶

Pariisi "rahukonverents" sanktsioneeris ametlikult Poola kallaletungi mõkoguude Venemaale. V.I.Lenin rääkis selle kohta, et "meil on vana plaan, millel, muide ei ole midagi ühist selle tegelikult kõikehaarava ühteplaaniga, millega meil oli tegamist pool aastat tagasi. Meil on vana plaani rusud, aja see garanteerib meile kõige rohkem, rahvusvaheliste jõudude vahekorra seisukohalt, käesleuva katse lootusetust. Vanas plaanis me nägime kõigi imperialistlike suurriikide katset liidus kõigi endise Vene impeeriumi väikeste ääreriiikidega, keda varem häbenematult ja elajalikult Suur-Vene tsaari- ja kapitalistliku valitsuse poolt rõhuti, töölis-talupeogade vabariiki lämmatada; nüüd aga püüavad mõned suurriigid liidus ühe piiririigiga teha seda, mis ei õnnestunud kõigil imperialistlikel suurriikidel liidus kõigi piiririikidega ja mida nad võtsid ette aasta ja pool aastat tagasi liidus Koltšakiga ja Denikiniga jt.

Me näeme nüüd imperialistliku plaani rususid. Imperialistlikud plaanid paistavad silma selle poolest, et kodanlus ilmutab siin eriti oma visadust. Ta teab, et ta võitleb võimu eest omaenda kodus, et siin otsustatakse mitte Venemaa ega Poola, vaid tema ena eksisteerimise küsimust. Seepärast tuleb oodata, et igasugusest plaanirusust ta püüab taas luua vana, läbikukkunud plaani." ¹²⁷

Valge-poolakaid relvastades ja nende lööki nõukogude maale suunates organiseerisid rohkearvulised ameerika missioonid (toiduainete, tehniline, kaubanduslik) Poola majanduse juhtivate positsioonide haaramist endi kätte. Selle eesmärgi saavutamiseks toodi Poolasse ameerika firmade esinajaid, kes valmistasid pinda ameerika kapitali sisstungiks, eelkõige söetööstusesse/ja transporti. V.I. Lenin kirjutas selle kohta, et "Poola ostetakse ameerika agentide poolt. Pole ühtki fabriku ühtki tehast, ühtki tööstus¹²⁸aba, mis poleks ameeriklaste taskus."

Ameeriklased tegutsesid niivärd jultunult, et isegi osa poola tööstureid selle vastu protesteerima hakkas. See avaldas ka mõningates Poola valitsuse arglikes katsetes Ameerika bisnessmenide tegevust veidi piirata. Poola valitsus püüdis keelata ameerika firmade registreerimisest, mis tegutsesid Poola territooriumil, garantiide saamiseni Poola firmade samasugusest registreerimise-

127 B. H. Lenin, *Сочинения*, Т. 31, стр. 108-109.

128 B. H. Lenin, *Сочинения*, Т. 30, стр. 135.

rimise kohta Ameerika Ühendriikides.

Kuid see arglik katse kutsus Washingtonis esile niivõrd tormilise protesti, et ministrid-pilsuaskilased sellest kiiresti loobused ning esinesid Poolas asuva Ameerika saadiku Gibson'i ees vabandustega.

See rakt iseloomustab selgesti Ameerika Ühendriikide koloniaalset välispoliitikat ja näitab imperialistlike haide ahnust ning soovi saada kogu maailma valitsejateks.

Nõukogude valitsus võttis tarvitusele kõik abinõud, et päästa oma maad uuest sõjast. Kolm korda pöördus meie valitsus Poola valitsuse poole rahuettepanekuga. Kuid rahu sõlmimisest ei tulnud midagi välja, sest Pilsuaski tahtis sööda, looteset lahingutest Koltšaki ja Denikini vastu väsinud Punaarmee ei suuda vastu panna Poola vägede pealetungile.

Kuna liitlaseid valmistasid ette uut interventsiooni relvastades poolakaid, toetades valgekaartlasi ja petjuuralasi Ukrainas ja kontrrevolutsioonilise kindrali parun Wrangeli vägesid, pidi paratamatult Nõukogude valitsus Punaarmeed ettevalmistama tõsisteks lahinguteks. J. V. Stalin kirjutas tollal, et "Prantsusmaa ja Ameerika käitumine, kes avalikult toetavad poolakaid ja Wrangelit, samuti Inglismaa käitumine, kes vaikides sanktsioneerib seda toetust, ühelt poolt, poolakate edu, oodatav Wrangeli kõvenemine uute jõududega ja Rumeenia idaarmee koondamine Dorahhaja piir.

konna, teiselt poolt, loovad vabariigile tõsise rahvusvahelise ja sõjalise olukorra." ¹²⁹

Hingetõmbeaeg oli lühikene. 25. aprillil, 1920. a. tungis Poola armee Pilsuaski ülemjuhatusel Nõukogude Ukraina territooriumile ja vallutas 6. mail Kiievi.

Pisut hiljem Poola vägedust alustasid pealetungi ka parun Wrangeli väed. Algas Entente'i kolmas säjaläik, sest "pole kahtlust, et panid Poolas sõjaretk tööliste, talupoegade Venemaa vastu on sisuliselt Entente'i sõjaretk... Asja ei muuda ka Curzoni diplomaatiline kirjavahetus sättimees Tšitšeriniga ega inglise ajakirjanduse artiklid interventsiooni vastu, sest kõik see kära taotleb ainult üht eesmärki: näivsetele poliitikutele prügi silma puistatava varjata Entente'i poolt organiseeritud tegeliku relvastatud interventsiooni nurjatut tegu, fraasiga Venemaa rahutagemisest." ¹³⁰

Kuid ka Entente'i kolmas kallaletung oli määratud läbi kukkumisele. Lühikesel puhkeajal oli Nõukogude vabariik tugevnenud ja end kindlustanud. Võidud Koltšaki ja Denikini üle avasid teed maale Vilja- ja kütteenete- rajoonidesse ja vähendasid rinnete arvut kuuelt kahele. J. V. Stalin väälkis Entente'i riikide kolmanda säjakäigu algul "... on selge, et Venemaa lüüasaamise võimalusi on nüüd, 1920. a. vähem, võrratult vähem kui kaks aastat tagasi. On selge, et kui Venemaa kaks aastat tagasi Entente'i survele vastu

129. J. V. Stalin, Teosed, kd. 4. lk. 338.

130. J. V. Stalin, Teosed, kd. 4. lk. 312.

pidas siis seda rohkem peab ta sellele vastu nüüd, kus vene-
maa reservid^{on} kõigil võitlusaladel kasvanud." 131

1920.a. algul tegid imperialistid kujukõnend~~ra~~ rahvusvahelise olukorra sunnil manööveri blokaadi ametliku lõpetamise väljakuulutamise. Blokaadi lõpetamist deklareeriti ainult sõnades. Selline manööver oli tingitud vahepeal kujunenud rahvusvahelisest olukorrast.

SEoses revolutsioonilise liikumise tõusuga imperiaalistlikes maades, nõukogude rahva kangelaslikud võidud võeti vastu maailma töötajate poolt rõõmuga. Ja samal ajal kui imperialistid püüdsid purustada Nõukogude vabariiki olid progressiivsed elemendid bolševike poolt ja nõudsid blokaadi, interventsiooni ja mässude organiseerimise lõpetamist Nõukogude Venemaa vastu. Ameerika ja Prantsuse tööliste organiseerisid protesti streike, keeldused laadimast relvi Venemaale minevatele laevadele ning esitasid oma valitsustele kategoorilise nõude "Käed Venemaa küljest!"

Kõige selle mõjul ~~pidid~~ imperialistid vähemalt sõnades tegema neile mõningaid järeleandmisi ja otsustasid kuulutada Nõukogude Venemaa vastase blokaadi lõpetatuks.

See tegelikult ei muutnud milleski imperialistide poliitikat. Endiselt ei tunnustad~~ud~~ Nõukogude valitsust ja jätkati poliitikat tema vastu.

Kuid ei diplomaatilised manöövrid ega sõjaline interventatsioon ei suutnud purustada sotsialismi maad. Partei viis Punaarmee üle pealetungile kogu rindel. Kangelaslikud võitlejad ennastsalgavalt võideldes vabastasid Kiievi ja ki-

hutasid valge-poolakate banded välja nõukogude maalt. Kiiresti kujunes hädaohtlik olukord interventide eneste jaoks.

Imperialistid sattused paanikasse. Kiiresti antakse Poolale maksimaalset abi, ühtlasi oiatades Nõukogude vägesid tungimast Poola territooriumil edasi.

Kuid suurte sõjaterjalide saatmine, Lõuna-Venemaa kontrrevolutsiooniliste jõudude ohutamine võitlusele, ei suutnud takistada Punaarmee edasitungi. Alles Trotski äraostmine suutis peatada pealetungi. See alatu äraandja sihilikult desorganiseeris vägede võitlusjõu ja paiskas Lõunarinde peajõu kaugemale kirdesse, ~~ning~~ ratsaarmee äraviimisega algas meie vägede taandumine.

Keskkomitee otsene vahele segamine likvideeris hädaohtliku momendi, ning uute kõmandõride juhatusel hakkas Punaarmee valmistuma lõplikuks pealetungiks. Kuid Poola, kes selle avantüüriga oli kaotanud oma armee perima väeosad e saavutamata midagi, ei rikkinud oodata uut pealetungi ning tegi ettepaneku rahuks.

See ettepanek viis 1920. a. Riias preliminaarse rahulepingu sõlmimisele Venemaa ja Poola vahel.

Nõukogude Venemaa ei saanud oma olukorda lugeda kindlustatuks enne Wrangeli purustamist. See reaktsiooniline parua tegutses oma bandedega juba Donetsi passiini lähistel ähvardades meid ära löigata söetaga-

varadest.

Olukord oli küllaltki tõsine. Wrangeli väeosad olid varustatud moodsa sõjatehnikaga - soomautote, tankide, lennukite ja aotumaastidega. Kontrrevolutsionääre toetasid anarhistide-mahnolaste jõugud. Punaarmee oli aga väsinud, tema käsutuses polnud moodsat sõjatehnikat ja oli puudus laskemoonast.

Kuid Wrangelit ei päästnu moodne sõjatehnika ja Punaarmee suutis kerge vaevaga taganema sundida endiste mõisnike, kapitalistide laostunud pojakesi taganema ja Krimmi poolsaarel tehti lõpu ka sellele avantüürile.

Entente'i riikide relvastatud interventsiooni katsed olid nurjunud ja nad pidid leppima sotsialistliku riigi olemasoluga maailmas.

"Denikini ja Koltšaki, Judenitši ja Wrangeli võitlust Vene revolutsiooni vastu püüdsid imperialistid kujutada kui ainuüksi sisemist võitlust. Kuid meie kõik teadsime ja mitte üksnes meie, vaid kogu maailm teadis, et nende kontrrevolutsiooniliste vene kindralite seljataga seisis Inglismaa ja Ameerika, Prantsusmaa ja Jaapani imperialistid, kelle toetuseta tõsine kodusõda Venemaal oleks olnud täiesti võimatu." ¹³²

Imperialistid püüdsid kõigi vahenditega purustada uut korda, purustada revolutsiooniliste ideede levimise kollet, et takistada oma tööliklassil järgne-

mast Vene töörahva eeskujule. Imperialistidel oli seda võimalik läbiviia sellepärast et "Lääne töölisliikumise nõrkus, Nõukogude Venemaa vaenlaste rohkus ja täielik usk võidusse Venemaa üle võimaldasid Entente'i ninameestel praktiseerida varjamatu interventsiooni jultunud poliitikat," ¹³³ mida organiseerisid, juhtised ja ohustasid kõige kiskjalikumad imperialistid - Ameerika Ühendriikide imperialistid.

Ka Entente'i relvastatud sõjakäikude ajal ameerika diplomaatia, imperialistide poliitika elluviia, jatkas ~~aitamale~~ oma omast demagoogiaga ja valedega läbipõimitud poliitikat. Neil jätkus julgust pidevalt kinnitada oma heasoovlikku suhtumist Nõukogude Venemaasse. Saates relvi Koltšakile, ikkätundes ajutiselt okupeeritud Nõukogude maa-aladel nagu asumades, seades sisse orjust, taastades eraomanust, pannes toime jõledaid kuritegusid Põhja-aladel, Baltimail, Kaug-Idas, Siberis, Wilson töötas kaitsta venemaa rahvaid ükskõik millise poliitilise korra gaures Venemaal. Ajalugu ei tunne teist nii alatut ja valelikku ettevõtet, ei ole maailmas teist nii reaktsioonilist ja saagiahneid imperialiste.

Entente'i riikide relvastatud sõjakäikudega ei lõpe võitlus venemaa vastu. Kuigi selleks ajaks oli selgenud kindral Gravesi missiooni läbikukkumine Kaug-Idas ja Siberis ning Ameerika väed sealt lahkusid ei tähendanud see, et imperialistid olid loobunud oma maa-

ilma vallutuslikest plaanidest. Neid ülesandeid jäid Venemaale täitma jaapanlaste sõjavägi.

Kaug-Ida ja Siberi elanikkond oli tohutult kannatada saanud interventide rõhumise ja terrori all. Ikka enamja enam liitusid nende alade töötajad Bolševike partei ümber kes organiseeris võitlust interventide vastu. Suure kuulsuse omandas kogu Kaug-Ida bolševike juht Sergei Laso,

Olles sügavalt veendunud nõukogude võimu peatses täielikus võidus, kogu maailma töötajate võidus, see tuline patrioot tegi kõik rahvamasside teadvuse tõstmiseks. Tema toimetuseh ilmus ajaleht "Kommunist", tema organiseeris konverentse, koosolekuid interventide väljakihutamise ettevalmistamiseks. Surematu kaugelast tapsid jaapanlased, kes elavalt põletasid Sergei Laso veduriahjus. ¹³⁴ Kuid sellele ei suudetud kaugelti murda rahva vastupanu. Sergei Laso kohale asusid sajad tema õpilased, võitlus interventide vastu tugevnes veelgi.

Jaapanlasi juhtisid ameerika imperialistid ja sellepärast ameerika vägede väljaviimisega sisuliselt ameerika interventsioon ei lõppenud. "Kaasaegsetes tingimustes, - rääkis J.V.Stalin - " eelistab imperialism interveneerida ka. kodusõja organiseerimisega, kontrrevolutsiooniliste jõududega finantseerimisega revolutsiooni vastu." ¹³⁵

134. Сергей Лазо, Военно-массовая и государственная, стр. 109

135. J.V. Stalin, Труды, тд. 8, лр. 348.

Kui Ameerika Ühendriigid 1918. a. alul olid arvamusel., et neil kergesti õnnestub jaapanlasi ja sisemist kontr-revolutsiooni ärakasutades laiendada veelgi oma majanduslikku ja poliitilist mõju Venemaal, ja rahva aitamise silmi alla tegelikult vallutada loodusvarade poolest rikkad Venemaa alad, siis kõigile nende pingutustele vaatamata see ei õnnestunud neil. Ka jaapanlased olid sunnitud elanike metsiku viha ja raevu, aktiivse võitluse tagajärjel ja oma väged põhjaliku lüüasaamise tõttu 1922. a. lahkuma Kaug-Idast.

Sellela vältis maailma interventsioon, ja vene valgekaartlaste sõda Nõukogude vastu lõppes kaotusega.

See oli Venemaa töörahva ajalooline võit rahvusvahelise imperialismi üle.

Kokkuvõte.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tulemusena tekkinud Nõukogude riik, leidis oma kõige vihasema vaenlasena eest Ameerika Ühendriigid, kes organiseerisid ja juhtisid võitlust Nõukogude Venemaa vastu taotledes Venemaal mõisnike ja kapitalistide võimu taastamist ja Venemaa tükeldamist, tema muutmist Ameerika käpa all olevaks koloniaalmaaks. 16 a. jooksul pidasid Ameerika valitsevad ringkonnad kinni sellest seisukohast. Arvates, et noort Nõukogude vabariiki on võimalik lüüa nälja abil, alates 1917.a. nov. lõpust asusid imperialistid blokeerima vabariiki. Selle juures teatasid Ameerika juhid avalikult, et blokaadi lõpetavad nad ainult sel juhul, kui Venemaal on võimalik selline valitsus, millest saab USA tunnustada, s.t. reaktsiooniline kodanlik valitsus. Ameerika valitsevad ringkonnad teatasid avalikult, et nad aitavad kõiki maid, kes võitlevad Nõukogude korra vastu. Et see teade polnud ainult deklaratsioon, seda nägime eespool.

Vihaselt võttis ameerika imperialism vastu Nõukogude vabariigi Rahudekreedi, sest ta oli huvitatud sõja jätkamisest, mis annaks imperialistidele uusi sõjalisi tellimusi ja täiendavaid kasumeid. Lenin kirjutas selle kohta: "Just inglise, prantsuse ja ameerika kodanlus ei võtnud vastu meie ettepanekut, just tema ütles ära

isegi üleüldisest rahu läbirääkimistest meiega. Just nemad reetsid kõigi rahvaste huvid, just nemad pikendasid imperialistlikku sõda."¹³⁶

Vaatamata sellele, et juba 1919.a., oli selge USA sõjalise interventsiooni ja Entente plaanide kokkuvarisemise paratamatus, imperialistlikud röövlid ei katkestanud oma röövsõdu Nõukogude vabariigi vastu. Tagasi lükates Nõukogudemaa rahulettepanekud, Ameerika, Inglismaa ja Prantsusmaa koondasid kõik maailma reaktsiooni jõud Nõukogudemaa vastu. 1919.-1920. aasta jooksul nad organiseerisid kolm Entente sõjakäiku - kolm röövellikku avantüüri, mis maksid nõukogude rahvale paljud tuhanded inimesed.

Nõukogude Venemaa vastu peetava sõja staabiks 1919.a. oli Pariisi nn. "rahukonverents." Sellel konverentsil ameerika delegatsioonil, eesotsas president Wilsoniga, oli juhtiv osa. Peamiseks Pariisi "rahukonverentsi eesmärgiks oli ülemaailmse sõja vallapäästmine Nõukogudemaa vastu." "Ma arvan" - teatas president, "et käesoleva momendi tähtsaim ülesanne on kokku leppida summade hankimiseks, et lõpetada bolševikega."¹³⁷

Samal ajal kui imperialistid püüdsid kägistada Nõukogude vabariiki interventsiooni ja blokaadiga, olid nende maade töölised nõukogude poolt. Ameerika, Inglis-

^{136.} В. И. Ленин, *Сочинения*, т. 28, стр. 46-47.
^{137.} *Известия*, стр. 81.

maa ja teiste interventsioonist osavõtnud maade tööli-
sed organiseerisid streike, keeldusid interventide ja
valgete kindralite abistamiseks saadetavat sõjavarus-
tust laadimast, asutasid "aktsionikomiteid" loosungi
all - "Käed eemale Venemaa küljest!" Tööliste võitlus
Nõukogude vabariigile vaenulike maade kapitalistide
vastu aitas kaasa selleks, et imperialistid olid suh-
nitud loobuma interventsioonist.

"Niipea kui rahvusvaheline kodanlus," ütles Lenin,
"ähvardab meid lüüa, haaravad ta käest kinni tema omad
töölised." ¹³⁸

Noor Nõukogude vabariik tuli võitjana välja kodu-
sõja ja interventsioonaja raskustest. Karmides lahin-
gutes andis bolševistlikust parteist, Leninist ja Sta-
linist, juhitud nõukogude rahvas ränki lööke interven-
tistidele ja kontrrevolutsionääridele ja lõi nad välja
meie kodumaa piiridest.

Imperialistide plaanide purunemine ja Nõukogude
vabariigi võit oli ameerika imperialismi maailmavallu-
tuslike plaanide täielikuks läbikukkumiseks.

Lenin ja Stalin nägid ette kontrrevolutsiooniliste
jõudude vältimatut kaotust. Lenin kirjutas: "Nad lähevad
maha suruma rahvast, kes läheb kapitalismilt üle vaba-
dusele, lähevad lämmatama revolutsiooni. Ja me ütleme
absoluutse veendumusega, et nüüd see ülemääraselt õgi-
nud kiskja kukub samuti kuristikku, nagu kukkus Saksa

138. В. И. Ленин, Социализм, Т. 28, стр. 57.

imperialismi kiskja." ¹³⁹

Kõneldes rahvusvahelise imperialismi relvastatud interventsiooni purustamise ülisuurest tähtsusest märkis Lenin prohvetlikult 1920.a. oktoobris, et see fakt on "väga suur õppetund, mis demonstreerib näite varal, kõigi ülemaailmsest poliitikast osavõtivate riikide käitumise varal, et meie üritus seisab kindlalt, et ükskõik millised olekski Venemaale vallutusretke teostamise katsed ja sõjalised ettevõtted Venemaa vastu, - niisuguseid katseid tehakse tulevikus rohkem kui üks, kuid me oleme juba karastatud oma kogemustega ja teame faktiliste kogemuste alusel, et kõik need katsed varisevad pihuks ja põrmuks ja pärast iga meie vaenlaste katset me tuleme välja tugevamatenä kui me olime enne neid ^{" 140}

Ajalugu tõestas seda Lenini geniaalset ütelist. Ei lõppenud sõjalised avantüürid NSVL vastu, kuid nagu näitas Suur Isamaasõda, lõppesid nad kõik sissetungijatele veelgi suurema krahhiga.

Nõukogude rahva võit interventide ja valgekaartlaste ühendatud jõudude üle oli ettevalmistatud Vene töölisklassi võitlusega bolševike partei juhtimisel, kapitalismi ikkest vabanemiseks. Selles ettevalmistavas võitluses oli kasvanud masside poliitiline aktiivsus, tema viha kapitalistide vastu ja sügav tahe vabaneda

139. B. H. Ленин, Социализм, Т. 28, стр.

140.) ?

kapitalismi ekspluateerimisest ning asuda vabade kodanikena, võrdõiguslikena üles ehitama enda jaoks uut ühiskonda. Revolutsiooni võitu ei annud rahvas enam käest.

Nõukogude rahvas ja tema armee võitis sellepärast, et nad kaitsesid oma õiglast üritust, oma vabadust, oma rahvuslikku sõltumatust. Meie rahvas oli sügavalt veendunud, et valepoliitika, rahvaste vallutamise ja rõhumise poliitika nimel sõdiv armee - interventide armee ei suuda võita. Interventide ja valgekaartlaste sõjaväel oli kõike, neil oli vanu kogenenud komandöre, esmajärgulist relvastust ja laskemoona, riidetust ja toiduaineid. Puudus ainult üks - Venemaa rahvaste toetus ja poolehoid, sest Venemaa rahvad ei tahtnud ega võinud toetada interventide ja valgekaartlike "valitsejate" rahvastast poliitikat. Ja interventide ning valgekaartlaste sõjavägi sai lüüa.

Nõukogude rahvas võitis sellepärast, et tema võitlust juhtis bolševike partei, kelle autoriteet oli tohutu rahvamasside hulgas. ja loosungite all, mis andis partei võitluseks, läksid võitlusse miljonid. Partei oli ühtne, omas suuri revolutsioonilise võitluse kogemusi ja ta oli ületamatu oma oskuses, ^{kaasajõudude} organiseerida võitlusse le miljonilisi rahvahulki ja neid õigesti juhtida keerukas olukorras.

Nõukogude rahvas võitis sellepärast, et riiki ja

ta võitlust juhtisid ~~revolutsiooni~~, kommunismi ideedele andunud, geniaalsed töölisklassi juhid, Vladimir Iljitš Lenin ja Jossif Vissarionovitš Stalin, et rahvast innustasid võidule rahvakangelased Lazo, Kotovski jne., kes omades kogu rahva usalduse suutsid oma järele viia lahingutulle kogu Venemaa rahvast.

Nõukogude rahvale suurt abi, tema võitluses interventsiooni ja valgekaartlaste vastu, osutas rahvusvaheline proletariaat, kes julgelt ja kindlalt ütles oma sõna nõukogude kasuks.

Nendel põhjustel nurjus imperialismi verine pealetung uuele, arenevale, progressiivsele. See oli täiesti seadusepärane, sest "Määratsegu kodanlus, raevutsegu aru kaotamiseni, liialdagu, tehku rumalusi, täsugu bolševikele kätte, juba ette, ja püüdku tappa (Indias, Ungaris, Saksamaal jne.) veelgi sadu tuhandeid, sadu tuhandeid homseid või eilseid bolševikke. Nii toimides toimib kodanlus nõnda, nagu on toiminud kõik ajaloo poolt hukkamisele määratud klassid. Kommunistid peavad teadma, et tulevik igatahes kuulub neile ja suurima kirglikkuse suures revolutsioonilises võitluses me võime (ka peame seepärast ühendama kodanluse pööraste määratseuste kõige külmaverelisema ja kainema arvestamisega."¹⁴¹

Interventsiooni lõpetamine ei tähendanud võitluse

141. B. L. Lenin, Kommunism, T. 31, emp. 81.

lõpetamist Nõukogudemaa vastu. Juhtunud kodanlus endiselt unistas maailma vallutamisest ja Nõukogude Venemaa kukutamisest. I Maailmasõja tagajärjel rikastusid ameerika imperialistid kolossaalselt, riisusid kokku muinasjutulisi varandusi ja läksid veelgi ülbemaks, hakkasid veelgi jultunumalt vahele segama teiste rahvaste asjadesse.

"Ameerika miljardärid", kirjutas Lenin oma kirjas ameerika töölistele, "... olid kõige rikkamad ja viibisid kõige ohutumas geograafilises olukorras. Nad rikastusid rohkem kui kõik teised. Nad tegid oma maksualusteks kõik, isegi kõige rikkamad maad. Nad riisusid kokku sadu miljardeid dollareid. Ja igal dollaril on näha pori jälgi, jälgi räpastest salalepingutest Inglismaa ja tema "liitlaste" vahel, Saksamaa ja tema vasallide vahel, lepingutest kokkuriisutud saagi jagamise kohta, lepingutest üksteise "abistamise" kohta, tööliste rõhumises ja sotsialistide-internatsionalistide tagakiusamises. Igal dollaril on tükk pori "tulusatest" sõjalistest tellimustest, mis on rikastanud igal maal rikkaid ja laostanud vaeseid. Igal dollaril on vere jälgi sellest vere merest, mida valasid kümme miljonit tapetut ja 20 miljonit vigastatut...."¹⁴⁷

Pärast seda, kui ei õnnestunud Ameerika imperia-

147. В. И. Ленин, Сочинения, Т. 28, стр. 46.

listide otsene sõjaline agressioon noore Nõukogude riigi vastu, hakkasid nad igasuguste räpaste ja mustade vahenditega salaja võitlema. Kogu 1921.a. jooksul tegid imperialistid pidevalt katseid sõlmida NSVL vastaseid koalitsioone - blokke. Selle tagajärjel loodigi Nõukogude vastu Balti-Poola liit, kuhu kuulusid ka Eesti, Läti, Leedu ja Poola.

Leides, et Saksamaa on maa, mis on võimeline purustama Nõukogude Liitu, hakkas ameerika imperialism mahutama saksa majandusse ja andma Saksamaale miljardite dollarite ulatuses krediite, et taastada ja arendada Saksamaa sõjatööstuslikku potentsiaali. Saksa raskestööstuse ja sõjatööstusliku potentsiaali taastamisel etendas määratu suurt osa niinimetatud Dawesi reparaatsiooniplaan, mis puhastas tee välismaise, peamiselt ameerika kapitali juurdevoolule ja tungimisele saksa tööstusse.

Kuid ameerika imperialistide maailmavalitsuslikud plaanid kukkusid teistkordselt läbi. Teisest maailmasõjast väljus NSVL tugevamana kui kunagi varem. Sotsialistlik sektor kindlustas otsustavalt, millele aitas kaasa kolm kvalitatiivset muudatust maailmas.

Esimene neist oli NSVL-i kindlustunud olukord fašistliku telje purustamise tulemusena. Ajalooline võitlus sotsialismi ja kapitalismi vahel muutus pingelisemaks. Selle väljenduseks on asjaolu, et tööstusliku

tootmise kasvu tempo NSVL oli 25 % aastas, samal ajal kui tootmine Ameerikas vähenes umbes 12 % aastas, kusjuures see vähenemine toimus kiirenevas tempos.

Teiseks, põhiline muudatus toimus Kagu- ja Kesk-Euroopas, kus rahvademokraatia valitsuste loomine tähendas rea maade eraldumist imperialismist ja nende üleminekut sotsialismi leeri. Töölisklassi juhtimisel ja tänu NSVL-i toetusele tugevnevad rahvavalitsused kiiresti ja kiirendavad sotsialismi liikumise tempot. Majandusliku arenemise tempo niisugustes maades nagu Poola ja Tšehhoslovakkia meenutab Nõukogude viisaastakute tempot.

Kolmandaks kvalitatiivseks muudatuseks oli Hiina revolutsiooni võit 1. okt. 1949.a. kommunistliku partei juhtimisel. Tänu sellele revolutsioonile, mis oli suunatud kolmekordse rõhumise - feodalismi, välismaise imperialismi ja bürokraatliku monopolistliku kapitali rõhumise vastu, tõusis vabadusliikumine asumaades uuele, eelmisest kvalitatiivselt erinevale astmele. Revolutsiooni edu Hiinas toetab ja ergutab ülestõusa, mis toimuvad asumaades ning innustab asumaade ja rahvaste sõltumatuset ning üldise rahu eest võitlejate kogu leeri.

Rahu, demokraatia ja sotsialismi leer on muutunud võitmatuks jõuks.

Kuid ajaloo teiselt suurelt õppetunnilt ei võtnud õpetust ameerika imperialistid. Juba alanud halastamatult läheneva majanduskriisi kavatsevad ameerika impe-

rialistid ära hoida uue sõja ettevalmistamisega. Nad loodavad sel teel lahendada oma sisemisi ja väliseid vastuolusid, kindlustada monopolistliku kapitali positsioone ja haarata võimu kogu maailmas. Oktoobris 1948.a. sm. Stalin kirjutas: "Praeguste USA ja Inglismaa juhtide poliitika on agressiooni poliitika ja uue sõja vallapäästmise poliitika."

Sm. Malenkov iseloomustades Ameerika imperialistide taotlusi ja programmi oma kõnes Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 32. aastapäeva puhul, ütles: "See programm näeb ette vägivalla ja uute sõdade teel Ameerika maailmariigi loomist, mis peab oma ulatuselt ületama kõik ajaloo vältel kunagi olemasolnud vallutajate maailmariigid. Jutt pole rohkemast ega vähemast kui sellest, et muuta kogu maailm ameerika imperialistide asumaaks, viia suveräänsed rahvad orjaseisuseni ... Uue sõja õhutajate agressiivne programm ületab nende saksa ja jaapani eelkäijate plaanid kokku."¹ 48

Ameerika imperialistid toetavad kõikjal ülemaailmset reaktsiooni ja fašistlikke jõude. Nad ehitavad fašismi ja militarismi Lääne-Saksamaal ja Jaapanis, muutes need oma sõja strateegilisteks platsdarmideks. Ameerika Ühendriikides on leidnud omale pelgupaiga kõik inimsoo jätised. Nii tegelevad seal praegu fašistid -

¹ 148. G. M. Malenkov, kõne Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 32. aastapäeva puhul, lk. 13.

sõjaroimarid, valgekaartlane Ketenski, Voikovi - endise NSVL Poola suursaadiku-tapja jne. Need kõik teevad plaane Nõukogude riigi hukutamiseks, esinevad ajakirjanduses, raadios, rahvakoosolekutel alatute valedega Nõukogude Liidu suhtes ja neid finantseerib Ühendriikide valitsus. Seda ei tehta enam salaja, vaid avalikult. Üheks selliseks näiteks on okt. 1951.a. seadus, millega anti valitsuse poolt 100 miljardit dollarit NSVL vastaste diversiooni-aktide ja õnnestustöö tegemiseks.

Vaatamata kogu maailma eesrindlike inimeste protestile, õnnestustööd laiendatakse ja 20. juulil 1952.a. võttis Ameerika Ühendriikide kongress vastu uue seaduse, mis lubab kasutada õnnestustöö ja salaluure tegemiseks mistahes täiendavaid summasid.

Päris hiljuti, 5.mail 1953.a. esitas Ameerika Ühendriikide valitsus kongressile läbivaatamiseks seaduseelnõu sõjalise abi andmise kohta välisriikidele järgmisel rahandusaastal. See seadus näeb ette summade assigneerimist Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vastu suunatud diversiooniliseks ja igasuguseks muuks õnnestustegevuseks.

Püüdes ellu viia oma maailmavallutamise plaane on ameerika imperialism üle läinud otsesele agressioonile. Nad päästsid lahti verise sõja Koreas ja püüavad praegu nurja ajada vaerahu, nad okupeerisid Hiinale kuuluva Taivani saare. Ameerika sõjaline ekspansioon

Koreas kukkus paratamatult läbi. Ameerika sõdurid Koreas ei tahtnud võidelda. Seda nägi ette kogu progressiivne inimkond. "On arusaadav," ütles J.V. Stalin oma jutuajamises "Pravda" kirjasaatjale, "et kõige kogenumad kindralid ja ohvitserid võivad lüüa saada, kui sõdurid peavad nendele pealesunnitud sõda sügavalt ebaõiglaseks ja kui nad seetõttu täidavad oma kohustusi rindel formaalselt, ilma usuta oma missiooni õigsusse, ilma vaimustusega." ¹⁴⁹ Ja kuidas saab üldse juttu olla sellest, et Korea sõda on õiglane, kui endine 8. ameerika armee juhataja ja praegune vägede ülemjuhataja Koreas kindral Ridgeway avalikult ütles 19.II 1951.a.: "Me oleme huvitatud sellest, et hävitada võimalikult rohkem hiinlasi ja korealasi."

Surevat ameerika imperialismi ei aita otseselt nõukogude vastu suunatud nn. "külm sõda", ei Marshalli ega Shumanni plaanid, ei Atlandi ega Põhja Atlandi paktid.

Ameerika imperialismi ei saa mingil poel parandada ega kohendada.

, Kapitalism on lootusetult reaktsiooniline ja lan-
guse seisundis. Tema tegutsemine on määratud kapitalismi põhilise majandusseadusega. See tähendab, et imperialistide eesmärgiks on maksimaalse kapitalistliku kasumi kindlustamine antud maa rahvastiku enamuse ekspluateerimise, laostamise ja pauperiseerimise teel,

149. J. V. Stalin, Vastused "Pravda" kirjasaatjale ^{küsimustele} 17. II. 1951. a.
lk. 3.

teiste maade, eriti mahajäänud maade rahvaste orjastamise ja süstemaatilise paljaksriisumise teel, lõpuks, sõdade ja rahvamajanduse militariseerimise teel, mida kasutatakse kõige kõrgemate saakide kindlustamiseks.¹⁵⁰ Kapitalismi edasine püsimine võib viia ainult veelgi hukutavamale majanduslikule kaoseni Ameerikas endas, fašismini ja sõjani. Monopolistliku kapitali võimu tuleb ohjeldada ning lõpuks purustada. Kapitalismi peab välja tõrjuma uus majanduslik ja poliitiline süsteem - sotsialistlik süsteem. Et imperialismile järgneb ajaloo seaduste kohaselt sotsialistlik kord, seda tõestavad Lenini geniaalsed sõnad "...oma majanduslikult olemuselt imperialism on monopolistlik kapitalism. Juba sellest selgub imperialismi ajalooline koht, sest monopol, mis tekib vaba konkurentsi pinnal ja just vabast konkurentsisist, on üleminek kapitalistlikust kõrgemasse ühiskondlik-majanduslikku formatsiooni, muidugi sotsialistliku revolutsiooni kaudu."¹⁵¹

J.V. Stalin oma geniaalses töös "Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus" rõhutab, et kuigi praegusel momendil Ameerika imperialism tundub tugevana ja et "väliselt" oleks nagu kõik "korras"; et kuigi momendil "Ameerika Ühendriigid on pannud Euroopa, näljapajukile istuma, et Saksamaa

150. J.V. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 82-83.

151. B. H. Lenin, Coexistence, T. 22, emp. 284.

ei saa enam jalgu alla..."¹⁵², et Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia ja Jaapan on sattunud Ameerika Ühendriikide küünte vahele ning täidavad kuulekalt Ameerika Ühendriikide käske, pole õige arvata, et see "korrasolek" võib kesta "igavesest ajast igavesti", et need maad sallivad lõputult Ameerika Ühendriikide võimu ja iket, ja ei püüa välja rabeleda Ameerika orjusest ja astuda iseseisva arenemise teele."¹⁵³

Oma jutuajamises "Pravda" kirjasaatjaga J.V. Stalin kirjutas: "Muidugi Ameerika Ühendriikides, Inglismaal ja Prantsusmaal on agressiivseid jõude, kes ihaldavad uut sõda. Neil on vaja sõda ülikasumite saamiseks, teiste maade riisumiseks. Need on miljardärid ja miljonärid, kes peavad sõda tuluartikliks, mis annab kolossaalseid kasumeid."¹⁵³

Need agressiivsed jõud hoiavad oma käes reaktsioonilisi valitsusi, juhivad neid. Kuid koos sellega kardavad nad oma rahvaid, kes ei taha uut sõda ja seisavad rahu säilitamise eest. Sellepärast püüavad nad kasutada reaktsioonilisi valitsusi selleks, et valedega segadusse ajada oma rahvaid, petta neid ja kujutada uut sõda kui kaitsesõda, aga rahuarmastavate maade poliitikat kui agressiivset. Nad püüavad petta oma rahvaid,

152. J.V. Stalin, *Sotsialismi majandusprobleemid NSV liidus*, lk. 71-72.

153. J.V. Stalini jutuajamine "Pravda" kirjasaatjaga, lk. 3

selleks, et oma agressiivseid plaane nendega siduda ja tõmmata neid uude sõtta."

Imperialismi rinde väline ühtsus ei saa varjata tema sügavaid sisemisi vastuolusid, mis on seotud peamiselt võitlusega tooraineressursside, turgude ja kapitali rakendamise sfääride pärast. Need vastuolud põimuvad hõlmates kõiki imperialismi leeri maid. Kuid peamiselt neist jäävad vastuolud Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa vahel nii Euroopas kui ka Aasias. Vaevalt võib kahelda selles, et mida kaugemale, seda rohkem süvenevad vastuolud imperialistide leeris.

Ameerika imperialismi läbikukkumine on paratamatu. Ei aita teda alatult kasutatud bakterioloogiline relv, mürkgaasid, vesiniku- ega aatomipomm.

Kaasaja üheks suurimaks rahvaliidumiseks on liikumine rahu eest, mille kaudu kogu maailma progressiivne inimkond protesteerib imperialistide alatu sõjapoliitika vastu.

Meie ülesanne on "... tõsta veel kõrgemale rahvahulkade aktiivsus, paremini organiseerida rahupooldajaid, väsimatult paljastada sõjaõhutajaid," ¹⁵⁴

"... viia rahvahulgad võitlusse rahu säilitamise eest, uue maailmasõja ärahoidmise eest." ¹⁵⁵

Kahtlematult "Rahu säilitatakse ja kindlustatakse, kui rahvad võtavad rahu säilitamise enda kätte ja kaitsevad seda lõpuni."

154. J. Malenkov, Amadeusele LK (B)P keskkomitee tööst partei XIX kongressile, lk. 24

155. J.V. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 77.

Kantatud kirjanikus:

A. Marksismi - leninismi klassikud:

V. И. Ленин, Империализм, как высшая стадия капитализма.

Сочинения, т. 22.

V. И. Ленин, О революционной борьбе.

Сочинения, т. 27.

V. И. Ленин, Мир или война.

Сочинения, т. 27.

V. И. Ленин, Директивы Владивостокскому Совету.

Сочинения, т. 27.

V. И. Ленин, Собрание партийных работников Москвы 27 ноября, 1918 г.

Сочинения, т. 28.

V. И. Ленин, Письмо к американским рабочим.

Сочинения, т. 28.

- В. И. Ленин, II Всероссийский чрезвычайный съезд Советов рабочих, крестьянских казачьих и красноармейских депутатов, 6-9 ноября 1918 г.
Сочинения, т. 28.
- В. И. Ленин, Письмо рабочим Европы и Америки.
Сочинения, т. 28.
- В. И. Ленин, Речь на II Всероссийском съезде Советов народного хозяйства 25 декабря, 1918 г.
Сочинения, т. 28.
- В. И. Ленин, Речь на торжественном заседании Московского Совета, посвященном годовщине III интернационала.
Сочинения, т. 30.
- В. И. Ленин, Речь перед слушателями Свердловского университета, отправляющимися на фронт, 24 сентября, 1919 г.
Сочинения, т. 30.

B. L. Alnuk, Речь на собрании актива
 Московской организации
 РКП (С), 6. декабря, 1920. г.
 Личность, т. 31.

J. V. Stalin, Sõnavõtted Venemaa sotsiaal-
 demokraatlike tööliste (kolle-
 viki) partei VI kongressil.
 Teosed, kd. 3.

J. V. Stalin, Amerika miljardid.
 Teosed, kd. 3.

J. V. Stalin, Valgus tuleb idast.
 Teosed, kd. 4.

J. V. Stalin, Imperialismii reservid.
 Teosed, kd. 4.

J. V. Stalin, Üks järjekordsed ülesandeid.
 Teosed, kd. 4.

J. V. Stalin, Jutuajamine "Pravda" kirja-
 saatjaga, "Ensti Bolsõvise",
 № 5, 1951.

J. V. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus.

Tallinn, 1953. a. - J. V. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus.

LK(6)P ajalugu, Sühikursus, Tallinn, 1950. e. - LK(6)P ajalugu, Sühikursus.

B. Nõukogude riigijuktide sõnavõttud:

J. Malenkov, Kõne Suure Sotsialistliku Ootaskirevolutsiooni 32. aastapäeval, Tallinn, 1949 - J. Malenkov, Kõne suure Sotsialistliku Ootaskirevolutsiooni 32. aastapäeval.

J. Malenkov, Aruandekõne LK(6)P keskkomitee tööst partei XIX kongressile, Tallinn, 1952. - J. Malenkov, Aruandekõne LK(6)P keskkomitee tööst partei XIX kongressile.

C. Ühialaline kirjandus:

Архив полковника Хауза.

Т. III и IV, Москва, 1944

Москва, 1944 - Архив полковника Хауза.

A. Berjozkin, *Ameerika Lihendriigid - Nõukogude Venemaa vastu suudetud sõjalise interventsiooni aktiivne organisatsioon ja sellest osavõtjad (1918-1920)*, Tallinn, 1953
- Berjozkin

Тесртер, Из истории проникновения Американского капитала в царскую Россию до первой мировой войны. "Исторические записки" т. 35, Москва, 1950 - Тесртер.

Трэвс, Американская авантюра в Сибири, Москва, 1932 - Трэвс.

Тригорцевич, Из истории американской агрессии на русском Дальнем Востоке. (1920-1922). Вопросы

История" № 8, 1951, —
Тригорьевич.

А. Тулунга, ИМА — организатор и актив-
ный участник акции-сове-
ской интервенции в 1918-
1920 годах, Москва, 1952
— Тулунга.

А. Тулунга, А. Теронимус, Крах акци-
онной интервенции
США (1918-1920), Москва,
1952 — Тулунга, Теронимус.

Дипломатический словарь, Т. I,
Москва, 1948 — Дипло-
матический словарь.

К десятилетью интервенции. Сбор-
ник статей. Выпуск
общества содействия
жертвам интервенции,
Москва, 1929 — К
десятилетью интер-
венции.

V. Kingissepp, Tõelisuse ikme all,
Tallinn, 1953 - V. Kingissepp,
Tõelisuse ikme all.

V. Kingissepp, Võitlus ameerika-riigise
imperialistide ja nende käsi-
laste vastu, Tallinn, 1953
- V. Kingissepp, Võitlus...

Куккина, Американский империализм
- организатор вооруженной
интервенции против Совет-
ской России в 1918-1920 го-
дах, «Молодой Большевик»,
11, 1951 - Куккина.

Копилов, Разгром Американо-Ан-
глийской военной интер-
венции на Советском
Севере в 1918-1920 годах,
Москва, 1920⁵² - Копилов.

А. Мельчик, Кровавая миссия ген-
ерала Трэвса, «Знамя»,
3, 1951 - Мельчик

Милов, Легендарный герой, «Огонек»,

№ 14, 1950 — Милев.

Найда, Мельчик, Американские интернационалисты — организаторы интервенции на Советском Дальнем Востоке, «Молодой Троцкий» № 12, 1952
— Найда, Мельчик.

M. Sayers ja A. Kahn, Salajane sõda Nõukogude Venemaa vastu, Tartu, 1948 — M. Sayers ja A. Kahn.

D. Стивенс, Американский спрингс, Москва, 1949 — Стивенс.

Советско-Американские отношения, Сборник документов по внешней политике и международному праву, Москва, 1934 — Советско-Американские отношения.

В. Шарасов, Борьба с интервентами на Мурмане в 1918-1920 гг., Ленинград, 1948.

P. Vihalew, Audmeid amerikis imperia-
listide intervencionist Balti
riikides, "Eesti Bolševik",
9, 1952 - P. Vihalew.

Б. Утёмкин, "Русский вопрос" на Париж-
ской мирной конференции
(1918-1920), Москва,
1949 - Утёмкин.

Д. Periodika.

"Известия" от 16. марта, 1918 г.

" " от 14. января, 1919 г.

Sisukord.

	lk.
Eessõna	2.
Sissejuhatus	6.
I pt. Amerika Lühendriiki de dip- lomaatilise ja ideoloogilise võitlus Nõukogude Vabariigi vastu	24.
II pt. Amerika imperialistide tungi- mine Kaug-Itla ja Sikesi.	36.
III pt. Imperialistide võimutsemine Nõukogude põhjaraajoonides	47.
IV pt. Amerika imperialistid - Balti- maade rahvaste vabaduse lõõmatajad	54.
V pt. Amerika Lühendriiki de Nõu- kogude Vene maale vaemu- lik poliitika "Pariisi" rahu- konverentsil"	68.
VI pt. Amerika imperialism - Entente'i	

sõjakäikude juhtija ja organi- satsioon	73.
Kokkuvõte	91.
Kasutatud kirjandus	106.